Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 254 | Łódź, Czwartek, 6 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ט״ז מרחשון תרצ״א | № 254

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

2 דעקרעטען אין יודישע פראגען

זענען נעכטען פערעפענטליכט געווארען דורכ'ן מלוכה-פרעזידענט

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט זענען אין „דזשענניק אוסטאוו" פערעפענטליכט געווארען 2 דעקרעטען פון מלוכה-פרעזידענט וועגען יודישע פראגען. דער ערשטער דעקרעט ענטהאלט 84 פונקטען און איז נוגע די קהלות אויף די קרעסען. דער תמצית פונ'ם דעקרעט איז דער, וואס אויף די קרעסען וועט פון היינט אן גילטען דאסזעלבע געזעץ וועגען קהלות, וואס אין קאנגרעס-פוילען. די קאמפעטענץ פון די קהלות איז געבליבען דערזעלבער, וואס ביז איצט. די קאדענץ פון די קהלות אין די גרויסע שטעט איז פעסטגעשטעלט געווארען אויף 4 יאהר.

דער צווייטער דעקרעט ענטהאלט 37 פונקטען און איז נוגע די רבנים. לויט דעם נייעם דעקרעט ווערט אפגעשאפען די פעראָרדנונג וועגען בילדונגס צענז פאר רבנים. די קאנדידאטען אויף רבנים וועלען בלויז דארפען א בעשטעטיגונג, אז זיי קענען די פוילישע שפראך אין ווארט און שריפט און א בעשטעטיגונג וועגען קענטעניש פון די רעליגיעזע ענינים (היתר-הוראה). די דאזיגע בעשטעטיגונגען וועלען ארויסגעגעבען ווערען דורכ'ן ועד-הרבנים.

גרויסע שרפה אין ווארשע

געפלאצט א באלאן מיט שפירט און שווער פערוואונדעט 2 פייערלעשער

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). נעכטען בייננאכט האט אויף אגראדאווא 57 אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין דער פאבריק פון כאלווע פון מיעטשיסלאוו באטקער. דאס פייער האט זיך גלייך אריבערגעווארפען אויף דער פאבריק פון זייף און פערפום פון אברהם גרינבערג, וואס געפינט זיך אין דעמזעלבען בנין.

די ערשטע פייערלעשער מיעטשיסלאוו בורלינסקי און וולאדיסלאוו גאזשקאווסקי, וואס זענען אריין אין דער ברענענדיגער פערפום-פאבריק זענען שווער אפגעבריהט געווארען און מ'האט זיי געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל. די פייערלעשער האט זיך געהאנדעלט וועגען בעזייטיגען פון זאל א גרויסען באלאן, אין וועלכען ס'האט זיך געפינען 240 ליטער שפירט. ווען די פייערלעשער האבען אנגעהויבען צו ריהרען דעם באלאן, איז ער געפלאצט און די פייערלעשער זענען גלייך פערוואנדעלט געווארען אין לעבעדיגע פאקלען.

די פייערלעשער האבען שפעטער געענדיגט ד ירעטונגס-אקציע אין גאז-מאסקעס.

ערב א נייעם בירגער-קריג אין כינא

ל א נ ד א ן, 5 (אטע) לויט ידיעות פון מוקדען דראהט, אז אין כינא זאל ווידער אויסברעכען א בירגער-קריג, וועלכער איז ערשט נישט לאנג פערענדיגט געווארען.

גענעראל יען-סי-שאן, וועלכער האט געוואלט פערלאזען כינא האט ערקלערט, אז ער האט זיך איבערגעקלערט דעם ענין און וועט פערבלייבען אין לאנד. ס'איז פערהאן די געפאהר, אז דאס מיליטער פון יען-סי-שאן זאל אנגרייפען די מאנדזשורער ארמעע.

בוכארין און ריקאוו זאלען ארויסגעשיקט ווערען פון רוסלאנד

קאמף מיט דער רעכטער אפאזיציע אין סאוויעטען-פערבאנד

ר י ג ע, 5 (אטע) די איבערליכע קאמפען אין די סאוויעטען פערשטארקען זיך. די רעכטע אפאזיציע, וועלכע האט זיך ביז איצט געהאלטען פאסיוו, האט איצט אנגעהויבען א געוואלדיגע אקציע געגען סטאלינען. ריקאוו איז אויף עטליכע גרויסע מיטינגען ארויסגעטרעטען געגען סטאלינען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז אונטערן פארזיץ פון סטאלינען פארגעקומען א זיצונג פון פאמיטישען ביורא אהן דעם אנטייל פון ריקאוו'ן. בישט קוקענדיג, וואס ער איז אין ביורא געוועהלט געווארען.

אויף דער זיצונג איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, וועלכער דארף דעצידירען וועגען גורל פון ריקאווען, בוכארינען, טאמסקי און אנדערע אנפיהרער פון דער אפאזיציע. דער בעשלוס ווערט דערווייל געהאלטען אין געהיים. ס'גייען ארום שטארקע קלאנגען, אז ריקאוו און בוכארין וועלען דערווייטערט ווערען פון רוסלאנד.

מ א ס ק ו א, 5 (ספ. טעל.) ניקאלאי יאנסען איז בעשטימט געווארען אלס וויצע-פרעזעס פון ראט פון די פאלקס-קאמיסארען און ראטען-פערבאנד, בלייבענדיג יוסטיץ-קאמיסאר.

אויפ'ן ארט פון פארזיצער פון פיש-טרוסט משה פרומקין איז בעשטימט געווארען אנדרעי לעזשאווא.

15 יאהר שווערע תפיסה

דראהט די ארעסטירטע אוקראינישע טוער

ל ע מ ב ע ר ג, 5 (וו) אלע ארעסטירטע טוער פון דער אוקראינישער „אונדא" מיט ד"ר לעוויצקי בראש דראהט א שטראף פון 15 יאהר שווערע טורמע, די היגע פראקוראטור גרייט צו דעם בעשולדיגונגס-אקט, פארווארפענדיג די ארעסטירטע, אז זיי האבען מיטגעארבייט מיט דער אוקראינישער טעראריסטישער ארגאניזאציע.

היינט האט די פראקוראטור בעקומען דעם גאנצען קאנפיסקירטען מאטעריאל בעת דער רעוויזיע אין אוקראינישען קלוב אין סיים.

הערליכע רייזע פון דער נייער לופט-שיף „DOX"

א ל ט ע נ ר ה ע י ן, 5. (טו) 11 מיט 27 מינוט פארמיטאג האט די לופט-שיף „Dox" זיך אויפגעהויבען אויף א רייזע קיין אמסטערדאם. די רייזע איז אדורך זעהר גינסטיג. די שיף איז געפלויגען באזעל, קיעל, לודוויגסהאפען, שטאסבורג, קאבלענץ, קעלן, דיסעלדארף און האט זיך 5 א זייגער נאכמיטאג אראפגעלאזען אין אמסטערדאם.

היינט הויבט זיך אן די זיצונג

פון דער ענטוואפנונגס-קאמיסיע

ג ע נ ף, 5. (טו) היינט הויבט זיך אן די זיצונג פון דער ענטוואפנונגס-קאמיסיע ביים פעלקער בונד. אין דער זיצונג נעהמען אנטייל 32 מלוכות, פון די נישט - מיטגלידער נעהמען אנטייל סאוויעטן-רוסלאנד, אמעריקא און טערקיי.

די פראנצויזישע רעגירונג

וועט בעקומען צוטרוי פון פארלאמענט

פ א ר י ז, 5 (ספ. טעל.) די דעבאטען אין פראנצויזישען פארלאמענט זענען נישט אזעלכע שארפע ווי מ'האט דאס ערווארט. מארגען הויבט זיך אן די דעבאטע וועגען דער אויסערן-פאליטיק. מ'רעכענט אין אלגעמיין, אז טארדיעס רעגירונג וועט בעקומען צוטרוי פון דער פארלאמענטס-מעהרהייט.

17 אכטונג, יוגענד! 17

היינט, דאנערשטאג, 8.30 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין זאל פון „התאחדות" (שענקעוויטשא 3/5)

א דרינגענדע פערזאמלונג

עס דארפען זיך שטעלען די יוגענדליכע מיטגלידער פון די פאלגענדע ארגאניזאציעס:

„התאחדות"-יוגענד — „החלוץ המרכזי" — „אקאדעמיקער"
„דת-ועבודה" — „גוש-עבודה" — „השחר"
„צעירי מזרחי" — „ברית-טרומפלדור" — „בר-כוכבא"
„הרצליה" — „החלוץ הצעיר" — „חשמונאי".
„החלוץ" — „השומר הלאומי"

חברים, קומט אלע פינקטליך! קיינער דארף נישט פעהלען!

דער יוגענד-וואהל-קאמיטעט
ביים בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען.

28 בלאק צו פערטיידיגן די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון דער יוד. בעפעלקערונג 28

רופט אויף היינט, דאנערשטאג, 8.30 אוו. אין לאקאל פון הויפט-וואהל-ביורא (זשעלאנא 10a) א

פלענאר-זיצונג

פון וואהל-קאמיטעט.

אלע ווערען אויפגעפאדערט צו קומען פינקטליך.

28 שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע 28

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון „מחזיקי חולים", קילינסקי 120 ווי אויך די „פרויען- און נאהרונגס-סעקציע"

ביים פעראיין בעט אלע מיטגלידער און סימפאטיקער צו קומען זעלבסט, ווי אויך צושיקען זייערע קינדער אין קאנצעלאריע פון פעראיין, כדי זיך איינשרייבען אנטיילצונעהמען אין בלימעל-טאג, וואס קומט פאר מאנטאג, דעם 10. נאוועמבער ד. י.

קומט באלד זיך איינשרייבען, ווייל די צייט איז קורץ. מיט אייער מיטהילף ראטעוועט איהר פיל יודישע נפשות.

די פערוואלטונג.

18 שבת קודש, דעם 8 נאוו. ד. י. 2 בייטאג קומט פאר אויף נאווא-זארזשעווסקא 7 | מוצש"ק, דעם 8 נאוו. ד. י. 8 אין אווענד קומט פאר אויף קילינסקי 116 18

א גרויסער פרויען-מיטינג

מיט'ן אנטייל פון פרויען-רעדנערינס

מוצש"ק, דעם 8-טען נאוועמבער ד. י. קומען פאר

7 אין אווענד אויף נאווא-זארזשעווסקא 7 ◆ 8 אין אווענד אויף רזשגאווסקא 74 (כאינע)

צוויי גרויסע

18 מענער-מיטינגען 18

עס נעהמען אנטייל בעוואוסטע רעדנער.

מאשין-לעכער ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי ג. נארדמאן, צעגעלניאנא 29

אנאנסן אין „נייעם פאלקסבלאט" האבן דעם גרעסטן ערפאלג.

אויסגאנג פון די וואהלען אין אמעריקא

דעמאקראטען בעקומען א מעהרהייט אין פארלאמענט

נ י ו - י א ר ק, 5 (ספ. טעל.) די נעכטיגע וואהלען צום רעפרעזענטאנטען־הויז און סענאט אין אמעריקא האבען געהאט א רוהיגען פערלויף, די פרעקווענץ איז געווען א זעהר גרויסע, נאר אין שטאט בונטערקיי איז געקומען צו בלוטיגע צוזא־מענשטויסען, בעת וועלכע ס'זענען הערה־געוואָרען 2 ווייסע און איין נעגער. די הויפט־ראל ביי די וואהלען האט געשפילט די פראגע פון פרא־היביציע, און געוויסען שטאטען, וועלכע זענען גע־רעכענט געוואָרען אלס פעסטונג פון די רעפובלי־קאנער זענען געוועהלט געוואָרען דעמאקראטישע קאנדידאטען נאר דערפאר, ווייל זיי זענען געגנער פון דער פראהיביציע.

די דעמאקראטען האבען צו די וואהלען אין דעם רעפרעזענטאנטען־הויז געהאט א נצחון.

דער גרעסטער נצחון פון די דעמאקראטען ביז איצט איז וואס רוזוועלט איז ווידער געוועהלט געוואָרען אלס פרעזידענט פון שטאט ניו־יארק, רוזוועלט איז ארויס פון די וואהלען מיט א מעהרהייט פון אנ'ערך א האלב מיליאן שטימען, זיין זיג האט איהם פערזיכערט זיין אנטי־פראהיביציע־שטעלונג.

אין די רעפובליקאנישע פעסטונגען האבען די „טרוקענע" קאנדידאטען געליטען א מפלה. דער פער־זענליכער פריינד פון הובער אליז איז געשלאגען געוואָרען דורך א דעמאקראט און קענעדי.

נ י ו - י א ר ק, 5 (ספ. טעל.) ס'איז שוין זיכער, אז די דעמאקראטען וועלען האבען א מעהר־הייט אין פארלאמענט און א גלייכער צאהל מאנ־דאטען אין סענאט, די רעפובליקאנער האבען גע־ליטען א גרויסע מפלה.

געוו. דעפ. קוואפינסקי בעפרייט

אויף 1000 זלאטים קויציע

וו א ר ש א 5 (טעלעפאניש) דער ארוואקאט פון געוו. דעפוטאט קוואפינסקי, וועלכער איז פעו־משפט געוואָרען דורכן סאסנאוויצער קרייז־געריכט אויף א יאהר פעסטונג, האט זיך געווענדעט צום ווארשעווער אפעלאציע־געריכט מיט אנ'אנקלאגע נעגען בעשלוס פון קרייז־געריכט צו האלטען דעפ. קוואפינסקי ביז דער אפעלאציע אין טורמע.

דאס אפעלאציע־געריכט האט בעשלאסען צו בעפרייען דעפ קוואפינסקי אויף טויזענד זלאטים קויציע.

סינקלער לעוויס

בעקומען דעם נאבעל־פרייז פאר ליטעראטור

ש ט א ק ה א ל ם, 5 (טז) דער היי־יעהריגער נאבעל־פרייז פאר ליטעראטור איז דורך דער שוועד־רישער אקאדעמיע בעשטימט געוואָרען פאר'ן אמער־ריקאנישען שריפטשטעלער סינקלער לעוויס.

מ'גרייט זיך ווידער צו מלחמה

איבערגעריסען די כינעזיש-סאוויעטישע אונטערהאנדלונגען

ר י ג ע, 5 (וו.) (טעליב'ן) אויפטראג פון סאוויע־טישען קריגס־קאמיסאריאט זענען אלע דיוויזיעס וואס געפינען זיך אויפ'ן ווייטען מזרח אפגעשיקט געוואָרען צו דער כינעזישער גרעניץ. די סיבה פון דער דאזיגער פעראָרדנונג איז די, וואס די כינעזיש־סאוויעטישע אונטערהאנדלונגען וועגען דער מזרח־כינעזישער באהן זענען איבערגעריסען געווא־רען. די כינעזישע רעגירונג האט ערקלערט א מא־ביליזאציע. מ'ריכט זיך, אז מ'זאל אנהויבען א קריגס - טעטיגקייט.

א געהיימנישפולער טשעק פון ניו-יארק

אויף אנדערהאלבען מיליאן זלאטים

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון יאנזער קאר־רעספאנדענט) אויפ'ן וועג צווישען דארף קאסאוו און נאווא וויעש זענען געפינען געוואָרען פאלגענדע ווערטפולע דאקומענטען! א צאל־דעקלאראציע פון ניו־יארק קיין ווארשא אויף איבערפיהרען וואכען פאר 3028 דאלאר, א אינטערנאציאנאלער פאסט־טשעק פון ניו־יארק אויף א סומע פון 1,543,400 זלאטים אויפ'ן נאמען פון יאן מאטעלסקי און 2 אנדערע פאסט־דאקומענטען, איצט זוכט מען ווער ס'האט די דאקומענטען פערלוירען.

ארויסגעשפרונגען מיט קייטען אויף די הענד פון שנעל-צוג

אנטלאפען א געפעהרליכער באנדיט

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש) אין ווארשא האט מען געכאפט דעם בעקאנטען קאסע־ברעכער יוזעף קרול, וועלכער האט אויפגעהאקט די קאסע פון גראדנער לאמבארד. נעכטען האבען 2 פאליצי־יאנטען, רעלקלעוויש און חאלטשאק איהם געדאנפט אפפיהרען פון ווארשא קיין גראדנע, נאך האלבע נאכט ווען דער צוג איז געווען נעבען זשעגעשאזא האט קרול געבעטען מ'זאל איהם פיהרען אין קלאָ־זעט, דארט האט ער אויסגעהאקט א שויב און איז ארויסגעשפרונגען אין פולען גאנג, נאך אינטער־דעקאנטער איז דאס וואס קרול איז געווען געשמידט אין קייטען, דער צוג איז אפגעשטעלט געוואָרען, אבער קרולן האט מען דערווייל נאך נישט געכאפט.

פערסמט זיך אין די אויגען פון קאמארניק

צוליב אנ'אונמענשליכער טאט פון א יודישען הויזווירט אין ווארשא

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט). אויף שוו. יערסקא 30 האט גע־וואוינט אלס סובלאקאטאר ביי אנ'אנדער ארימאן אין א קעלער, דער סטאלאר־ארבייטער יוסף האכ־בערג מיט א פרוי און קינדער.

סיי דער לאקאטאר און סיי דער סובלאקאטאר האבען נישט געהאט צו צאהלען קיין דירה־געלד און דער בעל־הבית פון הויז, א יודישער בחור, באדזשעיא, האט זיי דריבער פערקלאגט אין געריכט און בעקומען אנ'עקסמיסיע. נעכטען איז גע־קומען דער קאמארניק און אנגעהויבען ארויס־צעווארפען האכבערגס פאמיליע פון קעלער־שטוב. האכבערג האט נישט געקענט אריבערטראגען דעם צער און אין די אויגען פון קאמארניק און א גרויסען עולם, האט ער אויסגעטרונקען סם. אין א געפעהרליכען צושטאנד האט מען איהם אפגע־פיהרט אין שפיטאל.

דער גרויסער עולם האט געוואלט לינטשען דעם הארץ־לאזען בעל־הבית. איהם איז אבער געלונגען צו ענטלויפען.

2 בריף פון ארעסטירטען

געוו. דעפוטאט ליבערמאן

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט). דער אויספארשונגס־ריכטער דער־מאנט האט געבראכט פון בריסק 2 בריף פון ארעסטירטען געוו. דעפ. ליבערמאן. ביידע בריף זענען צו דער פאמיליע. אין איין בריף גיט דעפ. ליבערמאן דירעקטיוען וועגען די ענינים פון זיין קאנצעלאריע. אין צווייטען בריף בעט דער ארעס־טירטער, אז מ'זאל איהם שיקען ווארימע וועש און אנדערע שיך, ווייל די שיך, וואס ער טראגט איצט זענען איהם צו ענג געוואָרען.

ביסקופ פערוועהרט אפצוגעבען די שטימען

פאר'ן אוקראיניש-ווייסרוסישן בלאק

ל ע מ ב ע ר ג, 5 (טעלעפאניש) דער ארגאן פון דער רוסישער דארפישער ארגאניזאציע „זעמ־לא אי וואלא" מעלדעט, אז דער סטאניסלאוואווער ביסקופ מאמישון האט פערוועהרט די גלויביגע אפ־צוגעבען בעת די וואהלען זייערע שטימען פאר'ן ווייסרוסיש־אוקראינישען בלאק, צו וועלכער ס'גע־הער אויך די „אגרא".

א יוד — נאבעל-לאורעט

פון מעדיצין

ש ט א ק ה א ל ם (י. ט. א.) דער נאבעל־פרייז פאר מעדיצין אויפ'ן יאהר 1930 איז אנער־קענט געוואָרען דעם בעקאנטען באקטעריאלאג און ביאלאג פראפ. דר. קארל לאנדשטיינער, א יוד. פראפ. לאנדשטיינער איז געבוירען געוואָרען אין יאהר 1888 אין ווין. ער איז פראפעסאר פון ווינער אוניווערזיטעט און מיטגליד פון ראקפעלער־אינ־סטיטוט פאר מעדיצינישער פארשונג אין ניו־יארק.

געשטארבען דער דיריגענט און קאמפאזיטאר יצחק שלאסבערג

וו א ר ש א 5 (טעלעפאניש) נעכטען שפעט ביי־נאכט איז געשטארבען אין עלטער פון 52 יאהר דער יודישער דיריגענט און קאמפאזיטאר יצחק שלאס־בערג. שלאסבערג איז געווען דיריגענט אין גרויסע טעאטער אין לאדז, ער האט אנגעשריבען מוזיק צו פיל יודישע אפערעטען און בכלל זיך זעהר פיל געווידמעט דער יודישער מוזיק. ער איז אויך געווען דיריגענט אין קאמינסקי"ס טעאטער און לעצטענס אין „נאוואשטשי".

געשאסען האט די ענדעקישע באיובקע אליין...

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאניש פון זונזער קאר־רעספאנדענט). די פאליציי האט ארויסגעגעבען א קאמוניקאט וועגען נעכטיגען בלוטיגען ענדעקישען מיטינג אין ווארשא. די פאליציי שטעלט פעסט, אז געשאסען האט די ענדעקישע באיובקע אליין

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

זשעשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן ק'	4½—5½
ד"ר סערשנער קינדער־קראנקה.	11-9 4½-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.קר.	12½—11½
ד"ר שמירנעלד נערוען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען־קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שפערלאווסקי פרויען־און געבורטס־הילף	4½—5½

פסיכא־טעראפיע, שפראך־שטערונגען ווי שטאמלען א. ווי פאקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראל. איינ־שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעצ. אויך פערלאנג וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמא און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 6—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

געוו. פראנצויזישער פרעמיער פענלעווע

פראטעסטירט געגען דעם ווייס-בוך

פ א ר י ז, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

נעכטען האט דער פראנצויזישער פרא־פאלעס־טינא־קאמיטעט איינגעארדענט א פראטעסט־מיטינג, אין צוזאמענהאנג מיט'ן נייעם ווייס־בוך. צום מי־טינג זענען געקומען 4000 מאן. דער פארזיצער פונ'ם מיטינג געוועזענער מיניסטער דע מאנזי האט ערקלערט: ס'איז א גרויסער ספק, אויב די מאנדא־טען־מאכט האט דאס רעכט צו ענדערען די בע־שטימונגען און פארמולירונגען פון א מאנדאט. אויב ס'וואלט געווען אזוי, דאן דארף געענדערט ווערען דאס גאנצע מאנדאטען־סיסטעם. אלס פראנצויז— ערקלערט דע מאנזי — איז ער נישט וועניגער פעראינטערעסירט איב'ם אויספיהרען דעם א"י־ מאנדאט און ענגלאנדס שריט מוזען פיהרען צו קאנסעקווענצען. נאך אין יאהר 1919 — הערצעהלט דער רעדנער — האט ער געווארענט פראפ. ווייצ־מאן פאר סופריזען, וואס קענען קומען מצד ענג־לאנד.

דער פארזיצער פונ'ם פרא־פאלעסטינא־קאמי־טעט סענאטאר גאדאר האט ערקלערט, אז די ענג־לישע רעגירונג איז אומפעהיג צו פערווירקליכען דעם מאנדאט, מ'דארף איהם ביי איהר אוועקנעהמען און אפגעבען דעם פעלקער־בונד.

דער געוועזענער פראנצויזישער פרעמיער פענ־לעווע האט ערקלערט, אז אין יאהר 1917 האט ער אלס פראנצויזישער פרעמיער אונטערגעשריבען די באלפור־דעקלאראציע. דאס איז א פערפליכטונג, וואס מוז אויסגעפיהרט ווערען.

דושעמס וויין, א זוהן פון ראבינער וויין האט אין זיין רעדע געזאגט, אז די באלפור־דעקלארא־ציע איז נישט קיין מתנה פון ענגלאנד, דאס איז א דעקלאראציע, מיט וועלכער ענגלאנד קען זיך נישט שאפען ווי זי וויל, ווי דאס וואלט געווען איהר אנ'אייגענטום.

ס'האבען נאך גערעדט הלל זלאטאפאלסקי, דער פיהרער פון די פראנצויזישע סאציאליסטען, זשאן לאנגע א. אנד. צום סוף איז אנגענומען געוואָרען א שארפע פראטעסט־רעזאלוציע.

אנגעהויבען זיך די זיצונג פון אקציאנס-קאמיטעט

ל א נ ד א ן, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

נעכטען האבען זיך דא אנגעהויבען די זיצונגען פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט. די זיצונגען קומען פאר פערטרויעליכע און ביז היינט זענען נישט ארויסגעגעבען געוואָרען קיין שום קאמוני־קאטען.

זיצונג פון דער אינטערנאציא-נאלער כותל-מערבי-קאמיסיע

ש ט א ק ה א ל ם, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

די אינטערנאציאנאלע כותל־מערבי־ קאמיסיע האלט אפ איהרע זיצונגען אונטערן פארזיץ פון געוועזענעם האלענדישען מיניסטער לעפגראן. די זיצונגען זענען געשלאסענע. סוף חודש וועט צוזא־מענגעשטעלט ווערען א בעריכט, וואס וועט איבער־געשיקט ווערען צום פעלקער־בונד.

10 יאהר קרן-היסוד

ל א נ ד א ן, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 10־יעהריגען יובילעי פון קרן היסוד האבען געמאכט ערקלערונגען פאר דער יודישער עפענטליכקייט פראפ. ווייצמאן, פ. ווארבורג, אסקאר וואסערמאן, ליב יפה, וואנדער־וועלדע א. אנד. אין די ערקלערונגען ווערט דאס יודישע פאלק גערופען צו פערשטארקען די טע־טיגקייט פונ'ם קרן־היסוד, כדי צו קענען אויסצו־פיהרען די דרינגענדע אויפגאבען פון דער איצטי־גער צייט.

דאס „ווייס-בוך"

ווערט געשטיצט דורך סער טשענסעלאר

י ר ו ש ל י ם, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

ווי יט"א דערוויסט זיך זענען די דיקט־ליניען פונ'ם ווייס־בוך אויסגעארבייט געוואָרען מיט דער איינשטימיגקייט פון סער טשענסעלאר, ער האט גע־שטיצט די טענדענץ פונ'ם ווייס־בוך און איז גע־בליבען שטארק פערזארגט, וואס די איינוואנדערונגס בעגרענצונגען זענען וועניג נוגע די פערמעגליכע שיכטען און די האנדווערקער.

מיר וועלען אפעלירען צום געוויסען

בריף פון פאליטישען קאמיטעט פון די פועלי-ציון

צו דער לייבור-פארטיי

ל א נ ד א ן, (יט"א). דער פאליטישער קאמי־טעט פון די פועלי־ציון האט איבערגעשיקט א בריף דער לייטונג פון דער לייבור - פארטיי. אין דעם בריף ווערט געזאגט צוו. אנד.: „די נייע רעגירונגס־ערקלערונג וועגען ארץ־ישראל איז אנ'־אונגעריכטער קלאפ פאר די, וואס האבען גע־שטארקט דעם צוטרוי פון יודישען פאלק צו דער ענגלישער ארבייטער־רעגירונג. ערשט מיט צוויי וואכען צוריק האט די לייבור־פארטיי־קאנפערענץ אין לאנדורנא, ערקלערט אין א בעשלוס, אז איצט איז געקומען די צייט פאר דער מאנדאט־מאכט צו שטיצען יודישע אימיגראציע און קאלאניזאציע אין פאלעסטינא. די שטים פון ראונינג־סטריט איז נישט די שטים פון לאנדורנע.

„ווייס־בוך" ווערט אין פועלי־ציון בריף געזאגט: די נייע רעגירונגס־דעקלאראציע האט געבראכט אוי סעראָרדענטליכען שאדען אונזער אנזעהען. אבער מיר פאלען נישט. מיר ווארפען זיך נישט אונטער דער נייער אינטערפרעטאציע פון מאנדאט. מיר ווע־לען זי בעקעמפען פאר יעדע טריבונאל אויף דער וועלט און אפעלירען צום געוויסען פון דער בריטי־שער און אינטערנאציאנאלער ארבייטער־בעוועגונג. אונבערשיטערליך איז אונזער גלויבען אין די רעכט פון יודישען פאלק צו דער פאליטישער, ווירט־שאפטליכער און סאציאלער ווידערגעבורט. אין א"י און אין עגדליכען נצחון פון אונזערע בעשטרעבונ־גען, וואס זענען געבוירען געוואָרען אין דעם נישט בעזיגבארען לעבענס־ווילען".

נאכ'ן אנאליזירען א רייה שטעלען פון דעם

לאדז
6 נאָוועמבער 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז,
6 נאָוועמבער 1930

יודען שטימען פאר יודען

אין אַן אַרטיקעל א. ג. „אויף אַן אַלטע פראַגע — אַן אַלטער ענטפער" שרייבט ד"ר י. טהאָן.

שוין הונדערטער מאל, האָט מען אונז געשטעלט די דאָזיגע הארבע קשיה און פונקט אַזויפיל מאל האָבען מיר געענטפערט אפען און קלאָר, און דאָך, וויפיל מאָל עס קומען פאַר וואהלען וואקסט ווידער אויף דיזעלבע פראגע און ווערט ווידער אַקטועל: צו וואָס שטעלען די יודען אַרויס אייגענע ליסטעס אַפילו דאָרט וואו זיי האָבען בישט קיין אויסזיכטען צו בעקומען אַן אייגענעם מאַנדאַט.

אויף דער דאָזיגער פראַגע איז פיל מאָל געענטפערט געוואָרען. דעם ענטפער חזר איך איצט איבער. פון די פיל באמת ענטשיידענדע אַרגומענטען וועל איך ברענגען בלויז עטליכע.

אַזאַ מינדערהייט ווי די יודען, וועלכע וואוינען נישט קאָמפּאַקט אויף איין טעריטאָריע קען נישט אויסנוצען צום רעשט אלע איהרע שטימען, דערפאר איז זי פעראורטיילט צו פערשמעלערען איהרע מעגליכקייטען, זי קען בשום אופן נישט האָבען אַזויפיל מאַנדאַטען, וואָס זאָל ענטשפרעכען איהר צאָהל. דאָס איז נאַטירליך. עס קומט ביי אונז צו נאָך עפּעס וואָס איז שוין נישט נאַטירליך. און קינסטליך! דער בייזער ווילען פון די, וועלכע האָבען צוגעשניטען די וואַהל־געאָגראַפיע מיט אַ בולטער כוונה אונז שאָדען צו ברענגען. ס'איז דאָך נישט קיין סוד, אַז אונזער וואַהל־אָרדינאַציע איז בנוגע דער איינטיילונג אויף די קרייזען געמאכט געוואָרען מיט אַ בפרושער און ציניששער כוונה צו פערקלענערען די יודישע רעפרעזענטאנץ.

ביי אַזאַ מצב קען נישט די צאָהל מאַנדאַטען נאָר די צאָהל שטימען געבען דער יודישער רעפרעזענטאנץ אויב, באָדען פון סיים דעם געהעריגען אַנזעהן.

דערפון נעהמט זיך אויך, וואָס די יודישע דעפּוטאַטען אין פּוילישען סיים זענען געווען די פאַקטיש־אנערקענטע און נישט קוועסטיאָנירטע פאָרשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג. די דאָזיגע אַנערקענונג האָט צוגעגעבען זייערע ווערטער אַ בעזונדערען אויסדרוק און ווערט. אין קיין שום פּאַרלאַמענט האָבען די יודישע דעפּוטאַטען נישט גענאָסען פון אַזאַ אַכטונג ווי אין פּוילישען סיים, נישט רעדענדיג נאַטירליך וועגען פערזענליכען ווערט, נאָר בלויז וועגען טיטל רעפרעזענטאַנט פון מיליאָנען.

אַ צווייטער אויך וויכטיגער אַרגומענט איז דאָס וואָס מ'האָט געדאַרפט ענדליך אַרויסציהען יודען פון דער שטענדיגער היפּאָטעק מצד די, וואָס האָבען די מאַכט. עלטערע מענשען געדענקען מן הסתם ווי אַזוי דאָס איז געווען אין גאַליציען, יעדער סטאַראָסטאַ האָט אַריינגעטראָגען אין די וואַהלען אַ געוויסען קאַפּיטאַל, וועלכען קיינער האָט ביי איהם נישט געקענט צונעהמען: זיינע יודען, די דאָזיגע סחורה האָט יעדער קהל בשותפות מיט דער פּראָפּינאַציע און סטאַראָסטאַ געהאַט אויף לאַגער.

ווען מען דערצעהלט אונז היינט, ווי אַן אַלטער שלאַכטשיץ פלעגט הייסען זיין יודישען אַרענדאַר טאַנצען, זינגען, שפרינגען, כדי פרעהליך צו מאַכען דעם פּריץ. ווערט ביי אונז דאָס בלוט אויפגעקאָכט און אַזאַ בעציהונג פון פּאָליטישער „פּאַנשטשיזנע" איז נישט ווייניגער בעליידיגענד.

מ'קומט צו אונז און מען זאָגט, אַז איצט איז דאָ אַזאַ און אַזאַ רעגירונג, וועלכע מען קען געטרויען, לאָמיר אָננעהמען, אַז ס'איז פּאַקטיש אַזוי, אַז די דאָזיגע רעגירונג איז די בעסטע צווישען אַלע מעגליכע". שטעלט זיך דאָך די פראַגע. צי קענען מיר צוליב דער רעגירונג אָפּזאָגען זיך פון דער בעפרייאונג פון דער פּאָליטישער „פּאַנשטשיזנע"? היינט די רעגירונג, מאָרגען אַן אַנדערע און מיר וועלען ווידער זיין צוגעשמידט צו דער שוועל פונ'ם סטאַראָסטאַ.

און דעריבער, אין מאָמענט ווען מען מאכט פון די יודען אַ חיה אָהן בעל־הבית וועט יעדער, וואָס האָט נאָר אַ ביקס זיך לאָזען אויף איהר אין געיעג און גענוג שרויט פאַר יודען און אויף יודען האָבען אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען. ניין, פון אונזער בעפרייאונגס־אַקט וועלען מיר נישט אָפּטרעטען. אונזער פּרינציפּ איז געווען, איז און וועט זיין: די יודען שטעלען מיט זיך פאַר ביי די וואַהלען אַ בעזונדערע אין זיך געשלאָסענע גרופּע. דער יודישער וועהלער גיט אָפּ זיין שטימע אַ יוד און נאָר אַ יוד, דאָס הייסט אַזעלכען וואָס קאַנדידירט אלס יוד און נישט אונטער קיין פרעמדער פירמע.

די דאָזיגע אָפּזונדערונג ביי די וואַהלען, וועלכע איז אַ קאַטעגאָרישער אימפּעראַטיוו פון כבוד און גוט־פערשטאַנענעם פּאָליטישען אינטערעס בעשטימט נישט פון פאָראויס וואָס פאַראַ שטעלונג די יודישע דעפּוטאַטען וועלען אין סיים אָננעהמען לגבי דער רעגירונג. נישט איינמאָל איז געזאָגט און אויפגעקלעהרט געוואָרען, אַז אונזער בעציהונג צו דער רעגירונג, נישט זייענדיג פערסמט פון קיין שום האַס, פון קיין שום אומווילען אָדער נקמה, געשטאַלטעט זיך לויט דעם ווי אַזוי די רעגירונג בעציהט זיך צו אונזערע נויטען און פאָדערונגען. אויב די רעגירונג וועט ענדליך געפינען אַ פרייע רגע, כדי זיך צו פערנעהמען אויך מיט'ן גורל פון די יודען — נאַטירליך, אויף אַ פּאָזיטיווען אופן — וועלען מיר הויך אויסדריקען אונזער אנערקענונג.

אָבער די עיקר־זאַך איז אין איצטיגען מאָמענט: יודען שטימען אויסשליסליך אויף יודען און לאָזען זיך באין אופן נישט אַראָפּשטויסען און הערנידעריגען צום מצב פון ווילענלאָזער געהאָרכזאמקייט אין וועלכען זיי האָבען געלעבט אין אַמאָליגען גאַליציען.

יוד ווערט געמשפט פאר... אנטיסעמיטיזם

איהם איז נישט געפעלען, וואס זיינע ארבייטער רעדען יודיש

מאָסקווא (יט"א) דער יוד הירשין, אַ פערוואַלטער פון דער פריזיר־אַנשטאַלט אין שטעטעל ליובאַטין, אוקראַינע, איז געשטאַנען פאַר אַ געזעלשאַפטליכען געריכט, בעשולדיגט אין... אַנטיסעמיטיזם. הירשין, אַ פּשוטער יוד איז אַמאָל געווען אַן אייגענטימער פון אַ פריזיר־אַנשטאַלט אין זיין שטעטעל, וואו עס פלעגען זיך גאָלען און שערען די „אַריסטאָקראַטיע" פון שטעטעל און אומגעגענד, ווי דער „איספּראַווניק", דער פּאָטשמייסטער, דער אַקציזניק, די אַרומיגע פּריצים און עהנליכע „אַריסטאָקראַטען". איצט איז ער פערוואַלטער פון פריזיר־אַנשטאַלט אויפ'ן וואָקזאַל. זיינע געהילפען זענען נאָך עטליכע יודישע פריזירער.

דעם פערוואַלטער הירשין איז נישט געפעלען, וואָס די יודישע פריזירער, זיינע געהילפען רעדען צווישען זיך יודיש, ווייל „עס פּאַסט נישט צו רעדען אין אַ שפּראַך, וואָס די קליענטען פערשטעהען נישט". ער האָט דעריבער אויסגעהאַנגען אין דעם פריזיר־אַנשטאַלט אַ בעקאַנטמאַכונג, אַז עס ווערט פערבאָטען די יודישע אַרבייטער־פריזירער צו רעדען צווישען זיך אין אַנשטאַלט יודיש. דער, וואָס וועט דערויף עובר זיין, וועט בעזייטיגט ווערען פון דער אַרבייט און וועט אויסגעשלאָסען ווערען פון פעראיין.

די אָנגעשטעלטע האָבען זיך אויסגעלאַכט פון דעם בעפעהל, און האָבען ווייטער גערעדט צווישען זיך יודיש. אָבער דערמיט האָט זיך דער ענין נישט געענדיגט. דער כאַרקאָווער קאָמיטעט פון די פריזירער האָט געשיקט קיין ליובאַטין אַ ספּעציעלע אַרבייטער־בריגאַדע אויסצופאָרשען די גאַנצע מעשה, און די בריגאַדע האָט געשטעלט דעם בעל־דבר פאַר אַ געזעלשאַפטליכען געריכט, בעשולדיגענדיג איהם אין... אַנטיסעמיטיזם.

— איך בין געווען אַ יוד, איך בין אַ יוד און וועל בלייבען אַ יוד, — האָט געטענה'ט דער „אַריסטאָקראַטישער" פריזירער.

— טאָ ווי זשע קען געמאָלט זיין איך זאָל זיין אַן אַנטיסעמיט? וואו האָט איהר געזעהען אַ יוד זאָל זיך אַליין פיינד האָבען...

אָבער דער בעשולדיגער, דער קאָמונאַל־אַרבייטער ברודני האָט אין זיין בעשולדיגונגס־רעדע געגעבען צו פערשטעהען, אַז עס קאָנען יאָ געמאָלט זיין רוסען־אַנטיסעמיטען, אוקראַינער־אַנטיסעמיטען און יודען־אַנטיסעמיטען, יהראיה, אַט האָט דער ציוניסט פּאַסמאַניק געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט מאַרקאָוו דעם 2־טען וועגען אונטערדריקען סאָוויעטישע אַרבייטער, דערין אויך יודישע: אָט איז דער „יוד" גורלאַנד געווען רעדאַקטאָר פון דער צייטונג „ראָסיא", וואָס איז געווען די טאָן־געבערין פון צאַרישען אַנטיסעמיטיזם. די יודישע געשיכטע, האָט דער בעשולדיגער געטענה'ט, ווייס פון אַ סך יודען, וואָס זענען געווען די אידעאָלאָגען פון אַנטיסעמיטיזם.

נאָך אַ קורצער בעראַטונג האָט דאָס געזעלשאַפטליכע געריכט אַרויסגעטראָגען אַ פּסק־דין, אַז הירשין זאָל אויסגעשלאָסען ווערען פון פּראָפעסיאָנעלען פעראיין, נאָר נעמענדיג אין אַכט, אַז ער איז ערשט נישט לאַנג צוריק אַריינגעטרעטען אין פעראיין און „האָט נאָך נישט בעוויזען איבערצוקאָכען זיך אין פּראָלעטאַרישען קעסעל" — בעגניגענען זיך דאָס מאָל מיט מאַכען איהם אַ שטרענגען אויסרייד און איהם פאָרלעגען „צו ליקווידירען זיין פּאָליטישע עם־הארצות". אויסער דעם שטעלען די פראַגע וועגען בעזייטיגען איהם פון אָנפיהרען מיט דער פריזיר־אַנשטאַלט.

—=[][][]=—

די רעגירונג האט נישט פאראויסגעזעהן דעם רושם

רעדע פון לעאנארד מאנטעפיארע וועגען „ווייס בוך"

לאָנדאָן. (י. ט. א.) דאַ איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ראַט פון „אַנגלאָ־יודישע אַסאָסיישן", אויף וועלכער עס איז אויך בעהאַנדעלט געוואָרען די לעצטע ערקלערונג פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען דער ארץ־ישראל־פּאָליטיק. מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטרעטען דער פּרעזידענט פון ראַט לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע, וועלכער האָט אונטערגעשטראָכען, אַז די „אַנגלאָ־יודישע אַסאָסיישאָן" פערייניגט פיל טרייע און איבערגעגעבענע ציוניסטען, ווי אויך געגנער פון ציוניזם, אַלע אָבער דינען זיך דעם דינסט פון יודישע אינטערעסען. עס וואָלט ווייניגער געווען אונגעזעהן פאַר אונז נישט צו רעאַגירען אויף דעם „ווייס־בוך", צו פערמאַכען די אויגען אויף דער אויפרעגונג, וועלכע דאָס „ווייס־בוך" האָט אַרויסגערופען אין די יודישע קרייזען אויף דער גאַנצער וועלט. אַלס געזעלשאַפט איז אונז נוגע אַלץ, וואָס קומט פאָר אין ארץ־ישראל. איך וועל זיך נישט אַריינלאָזען אין אַן אויספיהרליכען אַנאַליז פון „ווייס־בוך", וואָס וועט בלי ספק נאָך דיסקוטירט ווערען אין פּאַרלאַמענט און וועט אַרויסרופען קריטיק מצד פאָרשטעהער פון אַלע דריי ענגלישע פּאַרטייען. די רעגירונג האָט זיכער נישט פאָראויסגעזעהן דעם שטאַרקען רושם, וועלכען די דעקלאַראַציע וועט אַרויסרופען.

לארד פאספילד לייקענט

אז דאס „ווייסבוך" שטעלט אפ די אימיגראציע קיין ארץ־ישראל

לאָנדאָן. (י. ט. א.) אין אַן אינטערוויו מיט „רייטער ניוז" האָט לאָרד פּאַספילד געגעבען פאָלגענדע אויפקלערונגען וועגען „ווייס בוך" פון דער ענגלישער רעגירונג:

קיין איין זייט פון די 23 זייטען פון „ווייס בוך" ענטהאַלט נישט קיין וואָרט וועגען אָפּשטעלען אָדער שטערען די יודישע אימיגראַציע קיין ארץ־ישראל. פּאַקטיש קען די קאָלאָניזאַציע פאָרטגעזעצט ווערען אָהן איבעררייס.

די יודישע אימיגראַציע טיילט פּאַספילד אין 9 קאַטעגאָריעס. בנוגע 8 קאַטעגאָריעס עקזיסטירען נישט קיין בעגרענצונגען, און זיי קומען אויך נישט אין בעטראַכט. בלויז די ניינטע קאַטעגאָריע ווערט רעגולירט דורך אַן „אַרבייטס־קוואָטע", ענטשפּרעכענד צו דער אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד. דערביי דאַרף גענומען ווערען אין אַכט סיי די יודישע און סיי די אַראַבישע אַרבייטסלאָזיגקייט. אָבער דער פּונקט איז פאַלש פערשטאַנען געוואָרען.

די אימיגראַציע דאַרף אַזוי רעגולירט ווערען, אַז זי זאָל נישט פערגרעסערען די אַרבייטסלאָזיגקייט צווישען אַראַבער, וואָס עס איז פולשטענדיג אין הסכם מיט'ן מאַנדאַט. מיט דער פולער ריכטיגקייט, — האָט ערקלערט לאָרד פּאַספילד, — מוז איך זאָגען, דאָס אויב עס איז נישטאָ קיין רייד וועגען אָפּשאַפען דעם מאַנדאַט אָדער אָפּשטעלען די אימיגראַציע און ווירקליך זענען נישט געשטעלט געוואָרען קיין גרענעצען פאַר די אימיגראַציע מעגליכקייטען, קאָן מען נישט מאַכען קיין ערנסטע פאָרוואורפען, אַז די רעגירונג פיהרט נישט אויס איהרע פערפליכטונגען. איך בעטראַכט די נייע רעגירונגס־פּאָליטיק אַלס פאַקטאָר, וואָס דעם ריכטיגען דער בעסטער ענטוויקלונג פון דער מאַנדאַט־טעריטאָריע, און די ריכטונג האָבען אויך איניגע יודישע אָרגאַניזאַציעס אויסגעאַרבעט אַ רעזשים אויף דער רעגירונג. אָהן אַזעלכע פּאָליטישע ריכטליניען איז די געהעריגע ענטוויקלונג פון לאַנד אוממעגליך.

יודען לעבען כסדר אין שרעק

און היטלער האט נעבעך רחמנות אויף ענגלאנד

(א בריף פון בערלין)

דער ערשטער „שטורם" איז ענדליך אַדורך בשלום. די ערשטע פּאַרלאַמענט־זיצונגען האָבען נישט געבראַכט די ענטשיידונגען פאַר וועלכע מ'האָט זיך אַזוי געשראָקען אין פערשידענע קרייזען. דער סאָציאַליסט לעבע איז ווידעראַמאָל געוועהלט געוואָרען אַלס פּאַרלאַמענט־פּרעזידענט, וואו ער ווייזט אַרויס זיינע אויסגעצייכענטע פּאַרלאַמענטאַרישע פעהיגקייטען — און די רעגירונג ברינינג האָט געזיגט בעת דער אָפּשטימונג, געגען די צוויי צובויפגעפיהרטע עקסטרעמען — די „נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען" און קאָמוניסטען. גורם געווען צו דעם זיג האָבען עס די סאָציאַל־דעמאָקראַטען, וועלכע האָבען געשטימט פאַר דער רעגירונג, מיט וועלכער זיי האָבען זיך פריהער אַזוי שווער בעקעמפט, — פאַר'ן פּרייז פון דערהאַלטען זייער ממשלה אין פּרייסען, וואו ס'רעגירט נאָך די „ווייַמאַרער קאָאַליציע" מיט די סאָציאַליסטען בראַון און סעווערינג בראש, און כל זמן אין פּרייסען הערשען די סאָציאַליסטען, וועט צו קיין אויסטערלישע היטלערישע אַוואַנטורעס נישט קומען, צו וועלכע יענע חבריא איז פעהיג, און פאַר וועלכע דאָס דעמאָקראַטישע דייטשלאַנד לעבט אין איין שרעק. דאָס ווייסען גאַנץ גוט אויך די לעצטע און דעריבער בעמיהען זיי זיך מיט אַלע כחות צו ברענגען צו נייע וואַהלען אויך אין פּרייסען, ביי וועלכע די היטלערלייט האָפען צו בעקומען אַזאַ האָפערדיגען נצחון, ווי ס'איז זיי געלונגען צום דייטשען רייכסטאַג.

לפי שעה האַלטען זיי אין איין טומלען, און מיט רוישיגע דעמאַגאָגישע לאָזונגען, אויף וועלכע זיי זענען גרויסע בריות, בעמיהען זיי זיך אָפּצוהאַלטען זייערע מאַסען פון ענטוישונג אין די צוגעזאָגטע ישועות ונחמות און ווען בלויז לאָזונגען וועגען „באַקענס, וואָס וועלען זיך וואַלגערען אין זאַמד" העלפען אויף צו האָבען דעם געשמאַק, שמעלצען זיי עס צו מיט אויסגעהאַקטע שויבען אין יודישע וואַרענהייזער, אַלץ פערשטעהט זיך, לויט אַ פריהער צוגעגרייטען פּלאַן, וואָס איז עלול צו שפּילען אויף די אַנטיסעמיטישע אינסטינקטען פון די מאַסען.

אָבער ס'איז מערקווירדיג, אַז באַלד נאָך די ערשטע שויבען האַקעריען און די „קליינע פּאָגראָמען" האָט היטלער אָנגעהויבען מאַכען אַ שטיקעל ריק־צוג אין דער הינזיכט, אַזוי האָבען זיינע „געשוואוירענע" דעפּוטירטע אין פּאַרלאַמענט ערקלערט בפירוש, אַז פאַר די עקסצעסען איז די פּאַרטיי נישט פעראַנטוואָרטליך, און אַז זיי ווילען גאָרנישט בעקעמפען די יודען מיט אַזעלכע מיטלען. איינער פון דער חבריא האָט גאָר דערקלערט, אַז ס'זענען אויך פערהאַן אָרענטליכע יודען, אַקעגען וועלכע זיי האָבען גאָרנישט...

אַלע ווייסען, וואָס צו טראַכטען וועגען אַזעלכע „ערקלערונגען" מישטיינס געזאָגט; אָבער דאָס אַליין, וואָס אַזעלכע ווערטער געהען אַרויס איצט פון די מיילער, וועלכע האָבען פריהער אָפען געפּרעדיגט יודען־פּאָגראָמען, איז שוין אַ בעוויז, אַז דאָ שטעקט א וואונק פון אויבען, פון היטלער'ן בכבודו ובעצמו. ס'איז דאָך זעלבסטפערשטענדליך אַז ווען מ'ווערט אַ מאַכט, מיט וועלכער די וועלט הויבט זיך אָן צו רעכענען, נישט קיין חילוק לגנאי צי לשבח, מוז מען דאָך אויסדרעהען דעם דישעל און אָנהויבען צו רעדען מיט אַ ביסעל אַ זאַנפטערן טאָן, ווי מ'רעדט אַלס דעמאַגאָגישער אַגיטאַטאָר אויף היימישע מיטינגען. און אַזאַ מאַכט־פאַקטאָר איז איצט אָהן שום ספק געוואָרען דער דאָזיגער היטלער, וועלכען אַ פּסיכאָלאָג האָט ערשט ערקלערט אַלס נישט נאָרמאַל, און דער דיכטער מאַן האָט בעצייכענט אַלס „פּאָראַיבערגעהענדער שפיי".

אָט האָט זיך שוין אין פראַנקרייך געשאַפען אַ שטיקעל בעוועגונג מיט דעם בעקאַנטען הערווע אין דער שפּיץ, וועלכער זאָגט זיך אַרויס, אַז פראַנקרייך דאַרף קומען לידי־הסכם מיט דייטשלאַנד אויפ'ן חשבון פון די פּוילישע גרעניץ־פּראַגען. האָט זיך געפונען אַ געוויסער פּאָליטישער מעקלער רעכענבערג, וועלכער שפּילט זעהר אַ פערדעכטיגע ראָלע, און וועלכער האָט דעפּעשירט צו היטלער'ן אין דערמאָנען הערווע'ס נאָמען, אויב ער איז מסכים צו אַזאַ פראַגע־שטעלונג, וועט שוין קומען צו „תנאים"...

דאָס אַלץ מיט היטלערס אויפגעבלאָזענער „דיפּלאָמאַטישער" תשובה — אַז ער וואַרט אויף אַן אָפּיציעלע אָפערטע מצד פראַנקרייך — ווערט בראש גליא פערעפענטליכט אין היטלערס אָרגאַן, מיט דעם דורכזעהעוודיגען פּאָליטישען ציל צו שאַפען די געהעריגע פּאָמפּע, אויפצוּווייזען זיין געוואַלטיגע אַקטואַליטעט לעיני־כל, פאַר זיינע אַנהענגער. דער דאָזיגער אומגעריכטער פּרסום זיינער, אַזוי אַז מען צאָהלט שוין טויזענטער דאָלאַרען פאַר זיינע אינטערוויואען, האָט, פערשטעהט זיך, דעם „העלד" אַריינגעבראַכט אין אַ געוואַלדיגער גאווה, אָבער האָט איהם אויך געמוזט ברענגען צו דעם, אַז ער זאָל זיך אָנהויבען מעהר צו רעכענען מיט די אייגענע ווערטער, און לפּחות זיך עפענטליך אָפּשאָקלען פון די בפירוש'דיגע פּאָגראָם־העצעס, וואָס וואָלט איהם געוויס דיסקרעדיטירט אין אויסלאַנד, זאָגאַר אין די אויגען פון זיינע פריינד, אויף וואָס ס'האָט איהם אויך אויפמערקזאַם געמאַכט דער פּרעסע־מאַגנאַט לאָרד ראָטהאַמער.

אָבער נישט לאַנג האָבען געדויערט אויך די פערענטפערונגען און אָפּטרייסלונגען פון דער שולד, אָט ערשט היינט איז דער היטלערישער „פעלקישער בעאָבאַכטער" אַרויס מיט אַן אַרטיקעל, וואו מען האָט אויסגעפונען אַ שפּאָגעל נייעם חטא אויף יודען. אין דעם דאָזיגען אַרטיקעל ווערט זעהר שטאַרק „בענעבעכט" די ענגלישע רעגירונג, וועלכע ווערט אומאויפהערליך בעפאַלען פון דער יודישער קאַפּיטאַליסטען־באַנדע, וועלענדיג עהרליך אויספיהרען איהר מיסיע לגבי ארץ־ישראל, און צום סוף פיהרט דער שרייבער אויס: הלמאי די יודען האַקען שויבען ביי די ענגלישע קאָנסולאַטען און אַמבאַסאַדעס, וואָס זשע איז אַזוינס דער רעש, ווען מיר טוען דאָס זיי נאָך?... — פערשטעהט זיך, אַז פון אַזעלכע אַרטיקלען האָבען די יודען גאָר שטאַרק „בחת"... און דעריבער איז נישט קיין וואונדער, וואָס דאָס ביסעל יודען לעבען כסדר אין שרעק.

מ. ג—ו.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

גרויסער פראצעס אין קרייז=געריכט

וועגען אונטערצינדען א פאבריק

בעכטען. אינ'ם צווייטען טאג פונ'ם פראצעס, האט זיך דער אינטערעס ביי די לאדזער בפרט ביי די סוחרים און אינדוסטריעלער נאך מעהר פערשטארקט און נאך פאר 9 א זייגער אינדערפריה איז דער געריכט זאל געווען איבערפולט.

דער עדות־פערהער האט אין אלגעמיין קיין פיל נייעס נישט געבראכט, און איז געווען ווייניג אינטערעסאנט.

בלויז אייניגע פון די עדות האבען געמאכט ערקלערונגען, וואס האבען בעשווערט די בעשולדיגטע.

דער עדות ביישינסקי, לייטער פון דער פאבריק, ערקלערט אז א טאג פאר דער שרפה איז ער ארויסגעפאהרען קיין פויזען אין די אינטערעסען פון דער פירמע. בכלל פלעגט ער אפט ארומפאהרען. די פרוי פון ספעקטאר וועלכער ווערט בעשולדיגט, אז ער האט אונטערגעצונדען די פאבריק דערצעהלט, אז איהר מאן האנדעלט מיט פרוכטען און פלעגט אפט פאהרען קיין לאדז, וואו ער פלעגט זיך פערהאלטען ביי זיין מוטער. דעם לעצטען מאל פאר דער שרפה איז ער געפאהרען קיין לאדז, כדי אויסצוזוכען א סוחר אויף ציבעל, אין א 12 טאג ארום איז צו איהר געקומען פאליציי און איהר געמאלדען, אז איהר מאן האט בעגנבעט א באנק. איז זי אוועקגעפאהרען קיין לאדז און זיך דא דערוואוסט, אז איהר מאן האט זיך אפגעבריהט און געפיבט זיך ביי לאכמאנען. ער איז געווען שטארק קראנק, אז זי האט מיט איהם נישט געקענט רעדען, שפעטער האט זי זיך דערוואוסט, אז מ'האט איהם ארעסטירט. צי דער מאן פלעגט זיך פערנעמען מיט גנבות ווייסט זי נישט.

די עדות בערליבסקי און בלומבערג, וועלכע זענען געשטאנען אין האנדעלס־בעציהונגען מיט דער פירמע, ערקלערען, אז די פירמע איז זיי געבליבען שולדיג 20 טויזענד זלאטעס.

באכדעם ווערט אויסגעהערט דער אגענט פון אויספארשונגס־אמט ה' יאארימיאק. ער דערצעהלט, אז ווען ער איז אנגעקומען אויפ'ן ארט פון דער שרפה האט איהם דער סערזשאנט פון די פייערלעשער, קאס דערצעהלט, אז די פייערלעשער האבען געפינען עטליכע פענכערס מיט נאפט אייניגע אנגעצונדענע און אייניגע — גאנצע.

בעת דער אויספארשונג, האט דער עדות פעסטגעשטעלט, אז ארום 9 א זייגער אין אוונט איז פרוי רובין און שטשעטשינסקי אריינגעקומען אין דער טרוקען־אפטיילונג, וואו זיי האבען דערפיהלט א גערוך, באלד איז פארגעקומען אנ'אויפרייס און שטשעטשינסקי האט געזעהען ענטלויפען א פערשוין, אויף וועמען ס'האבען געברענט די קליידער, ווען דער עדות האט געזוכט די אייגענטימער און איז אהעק צו שיינפארבערן האט ער זיך דארט דערוואוסט פון דער פרוי, אז שיינפארבער איז אוועק אין דער פאבריק, אבער דארט האט ער איהם נישט געטראפען, ביי צוקערן האט מען דעם עדות ערקלערט, אז צוקער איז ארויסגעפאהרען קיין קעלץ, און מ'ווייסט נישט, ווען ער וועט צוריקקומען. ווייטער האט דער עדות פעסטגעשטעלט, אז אויך וואלטשאנסקי 21 האט ספעקטאר וועלכער איז געווען כמעט באקעט, בעקומען אנ'אנצוג ביי א געוויסען מושקא, מיט וועלכען ער האט זיך געקענט נאך פון שראדז.

אין דער פאליציי איז ספעקטאר בעקאנט אלס איינברעכער; אין דער וואוינונג, וואו ער האט זיך אויפגעהאלטען ביי טרעמבעצקי אויף דרעוונאווסקע 16 קומען זיך צונויף גנבים און פערדעכטיגע פערשוינען.

דער עקספערט מצד די פייערלעשער, קאשאדע, האט ערקלערט, אז די שרפה האט זיך נישט פערשפרייט באר א דאנק דעם, וואס די פייערלעשער זענען בעצייטענס אנגעקומען. דער געוועזענער בוכהאלטער פון דער פירמע, שטראוויס דערצעהלט, אז ער איז אוועק ווייל ד יפירמע האט איהם נישט געוואלט צאהלען 800 זל. א חודש. ער האט געמאכט דעם בילאנס, וואס האט ארויסגעוויזען אנ'אקטיוו פון 7 ביז 8 טויזענד דאלאר.

דער אגענט זילבערבערג דערצעהלט, אז ער האט צוגערעדט די פירמע צו אסעקורירען די מאשינען אויף 10 טויזענד דאלאר, איהם איז געגאנגען בלויז אין בעקומען די פראוויזיע. די שותפים האבען נישט געוואלט אזא הויכע סומע, ווייל דער אסעקוראציע־אפצאהל האט אויסגעמאכט צו טייער. א רייה עדות מצד די ארבייטער בעשטעטיגען, אז אין טאג פון דער שרפה איז אין פאבריק אריינגעקומען סחורה פון פארבעריי.

נאך דער פויזע זענען אויסגעהערט געווארען די עקספערטען. דאן לעגט פאר אדוו. ביליק, אז מ'זאל רופען די עדות טענענבוים, גאלדשטיין און שקלארטשיק, וועלכע דארפען פעסטשטעלען, אז די אפגעברענטע סחורות אליין, וואס מ'האט ארויסגעפיהרט זענען פערקויפט געווארען פאר 30 טויזענד זלאטיס.

דער פראקוראר האט זיך ארויסגעזאגט געגען ארויסרופען די נייע עדות. נאך א בעראטונג האט דאס געריכט בעשלאסען די עדות ארויסצורופען. היינט קומען פאר די ווייטערדיגע פערהאנדלונגען.

דער אורטייל וועט ארויסגעטראגען ווערען וואהרשיינליך היינט.

רעגולאציעס און אויסגלייכען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס=געריכט

אין אפריל איז יעקב טארקא (ציגעל־גאס 59) ערקלערט געווארען אלס באנקראט פונ'ם 30. מערץ. דעם 9. אקטאבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען און דער באנקראטירטער האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען 10 פראצ. פון די חובות, צאהלבאר אין 2 ראטעס אין 12 און אין 20 חדשים ארום. קיין מעהרהייט פון 2־דריטעל פאר'ן פארשלאג איז אויף דער פערזאמלונג נישט געווען. ערשט אויף דער צווייטער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען דעם 15. אקטאבער האט זיך אזא מעהרהייט געשאפען.

דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אין יאנואר איז מאריץ פלום (דאמען־קאנפעקציע, פריי־הייטס־פלאץ 6) ערקלערט געווארען אלס באנקראט פונ'ם 10. נאוועמבער 1929. דעם 6־טען אקטאבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען און דער באנקראטירטער האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען 20 פראצ. פון די חובות צאהלבאר אין 10 און אין 16 חדשים ארום. די קרעדיטארען האבען דעם פארשלאג אנגענומען.

דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אברהם מענדעל מארגענשטערן (פיעטריקאווער 35) האט אין אפריל ה. י. בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף א חודש. ווען דער טערמין איז פאריבער האט די פירמע געבעטען אנ'ערלויבניש אנצוהויבען אויסגלייך־אונטערהאנדלונגען און האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען דעם פולען חוב אין 3 ראטעס: 35 פראצ. אין 12 חדשים ארום, 35 פראצ. אין 18 חדשים ארום און 40 פראצענט אין 24 חדשים ארום. אין מאי האט דאס געריכט פערארדענט אנצוהויבען אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען. דעם 24. אקטאבער האט א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען דעם פארשלאג אנגענומען.

דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אין מאי האט נתן מארגוליס און פערל טאנדאווסקי זיך געווענדעט אין געריכט, אז מ'זאל זיי ערקלערען פאר באנקראט יעקב און ישראל פערסטער (טעקסטיל־געשעפט, ווסכאדניא 57). שפעטער האבען זיי געבעטען דעם פראצעס אפצולעגען און זי איז נישט בעטראכט געווארען. איצט האבען זיי די ביטע צוריקגעצויגען.

* * *

הערש שידלאווסקי (ציגעל־גאס 36) איז אין יאנואר ערקלערט געווארען אלס באנקראט און איז בעשטעטיגט געווארען אונטער פאליציי־אויפזיכט. אין יולי איז אויפ'ן פארשלאג פון ריכטער־קאמיסאר בעשלאסען געווארען איהם צו ארעסטירען, ווייל אין זיין האנדלונג האט מען איינגעפיבען סימנים פון ביזוויליגקייט. איצט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער פערדאכט איז געווען אנ'אומזיסטער. דער באנקראטירטער האט פון די סומען, וואס ער האט בעקומען אויף היפאטעקען פערווענדעט אויף אויסצוקויפען וועקסלען און פראטעסטען.

דאס געריכט האט דעם בעשלוס וועגען ארעסט מבטל געמאכט.

די גרויסע ציוניסטישע פערזאמלונג

צום יאהר-טאג פון דער באלפור-דעקלאראציע

זונטאג אוונט האט די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע איינגעארדענט אין „הזמיר" א גרויסע פערזאמלונג אויף ה. ט.: „דער אטענטאט אויף דער באלפור־דעקלאראציע". די פערזאמלונג איז פארגעקומען צוליב דעם 13־טען יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע און איז צוזאמענגעפאלען מיט דער פערעפענטליכונג פון נייעם „וויס־בוך" פון דער ענגלישער רעגירונג.

דעם פאריזיץ האט געפיהרט ה' ט. טארטשע. דער ערשטער רעדט ה' ד"ר ראזענבלאט ער זאגט: א דאנק דער באלפור־דעקלאראציע האט דער ציוניזם בעקומען א געוואלדיגען שוואונג, דער ישוב אין ארץ־ישראל איז אין משך פון די לעצטע 10 יאהר שטארק אויסגעוואקסען, די בעפעלקערונג איז געשטיגען כמעט אויף דאפעלט, די העברעאישע קולטור האט זיך שטארק ענטוויקעלט, עס האט זיך געשאפען אנ'אינדוסטריע א. א. וו. אבער דאס יודישע פאלק האט דאך נישט אויסגענוצט די אלע מעגליכקייטען, וואס די באלפור־דעקלאראציע האט געגעבען, ווייל ארום ציוניזם האט זיך ליידער גרופירט נאר א טייל פון פאלק און די איבעריגע זענען געבליבען אינדיפערענט צו די נויטען פון ישוב. דעריבער איז מעגליך געווען דאס ערשיינען פון דער לעצטער דעקלאראציע פון דער ענגלישער רעגירונג. אונזער אויפגאבע איז איצט צו פראטעסטירען געגען דער ענגלישער רעגירונג און צווינגען זי צוריקצוציהען דאס „וויס־בוך", וועלכעס בעדייט א פערראט געגען דעם יודישען פאלק און געגען זיך אליין, ווייל זיי האבען געבראכען די פערפליכטונג וואס איז געגעבען געווארען דורך דער באלפור־דעקלאראציע. מיר וועלען קעמפען געגען דעם, מיר וועלען אינטערווענירען ביי די אלע 52 מלוכות, וועלכע האבען ראטיפיצירט די באלפור־דעקלאראציע און מיר האפען, אז מיר וועלען אונזער ציל דערגרייכען, יעדענפאלס וועלען מיר אויסנוצען אלע מעגליכקייטען וואס זענען נאך דא טראץ אלע שטערונגען, וואס די ענגלישע רעגירונג וויל לייגען אויף אונזער וועג און מיר וועלען אונזער ווערק אין ארץ־ישראל ווייטער פארטזעצען. רעגירונגען וועלען פאלען — פערזיכערט דער רעדנער — מלוכות אונטערגעהען, אבער דאס יודישע פאלק וועט זיין תיים און ארץ־ישראל אויפבויען.

דערויף האלט א לענגערע רעדע ה' רעדאקטאר י. אונגער.

ענגלאנד — הויבט אן דער רעדנער — האט גרויסע פערדינסטען פאר דער קולטור און ציוויליזאציע פון דער מענשהייט. בעזונדערס גרויס זענען די פערדינסטען איהרע פאר פיל קליינע פעלקער, וועלכע זי האט פערהאלפען צו זעלבסטשטענדיגקייט. ארויסגעבענדיג די באלפור־דעקלאראציע, האט ענגלאנד באלד געוואונען פאר זיך די סימפאטיע פון יודישען פאלק, אבער דער איצטיגער אקט פון דער ענגלישער רעגירונג וואַרפט א שאנדפלעק אויף ענגלאנד און דעריבער האבען פיל גרויסע ענגלישע מענער אויפגעהויבען זייער שטים און פראטעסטירט געגען דער גרויסער עוולה.

ה' אונגער שטעלט זיך אפ גענוי אויף די געשיכטע פון דער ענטשטעהונג פון דער באלפור־דעקלאראציע און כאראקטעריזירט די דריי עטאפען פון איהר ענטוויקלונג. מיר מוזען פאדערען פון ענגלאנד — זאגט דער רעדנער — און זי צווינגען, אז זי זאל ווידער אנערקענען די באלפור־דעקלאראציע. גלייכצייטיג דארף פאר אונז דער יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע זיין א טאג פון חשבון־הנפש, מיר מוזען זיך אפגעבען א חשבון פון דעם, וואס מיר האבען אויפגעטון און איצט אויף וואס מיר האבען ווייטער צו טון, מיר טארען זיך נישט אפנארען און מאכען אילוזיעס, מיר מוזען מודה זיין, אז לײדער זענען מיר צו דעם גרויסען מאמענט נישט געווען געהעריג צוגעגרייט, מיר האבען נישט געשאפען די נויטיגע רעסורסען און נישט אויסגענוצט די געגעבענע מעגליכקייטען. איצט מוזען מיר אנשטרענגען אלע כוחות און ווייטער קעמפען פאר דער פערווירקליכונג פון אונזער אויפלעבונגס־אידעאל. מיר וועלען קעמפען און זיגען, מיר וועלען האבען רוכפאלען און ווידער געוויננען און וועלען סוף כל סוף אונזער נאציאנאלע היים אויפבוי ען.

דער לעצטער רעדנער איז ה' משה לימאן.

ער רעדט וועגען דעם פערראט פון דער ענגלישער רעגירונג און וועגען דער גרויסער עוולה, וואס עס איז געטון געווארען דעם יודישען פאלק דורך דעם פערעפענטליכען פון לעצטען „וויס־בוך". אבער זאגט דער רעדנער „אין טאג פון חרבן איז געבוירען געווארען משיח" — און מיר האפען, אז די ראזנגע שלעכטע קאנױנקטור וועט נישט לאנג דויערען. די ענגלישע לייבאר־רעגירונג האט געהאט א סך דורכפאלען, און דאס געזוכט א קרבן און די יודען, אבער דאס וועט זיי נישט העלפען. דער לעצטער אקט, זאגט דער רעדנער, קאן גיכער ברענגען צום פאלען פון דער רעגירונג. דאס יודישע פאלק האט אויך פערנאכלעסיגט די מעגליכקייט, האט נישט אויסגעקויפט דעם באדען אין ארץ ישראל. מיר מוזען יעצט אנשטרענגען אלע כחות און איבערווינדען אלע שוועריגקייטען און מיר זענען זיכער — פערענדיגט ה' לימאן — אז „נצח ישראל לא ישקר".

Dr. med. RACHELA LEWI

Żeromskiego 24, tel. 142-72

ספעצ. קינדער = קראנקהייטען.

דאנערשטאג 6 טו מרחשון תרצ"א

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 6.29

זון־אונטערגאנג 4.09

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1910

היינט דאנערשטאג ד. 6. נאוועמבער דארפען זיך אין דער פאליצייאיש־מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1910 יאהר וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5. פאליציי־קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן אויף

Z Ż

און פון 14. פאליציי־קאמיסאריאט

L Ł M N O P

מארגען, פרייטאג פון 6. פאליציי־קאמיסאריאט

A B C D E F G

און פון 14. פאליציי קאמיסאריאט

R S Sz T U

שבת, פון 6. פאליציי קאמיסאריאט

פון L ביז'ן סוף

און פון 14. פאליציי קאמיסאריאט

W Z Ż

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען: א פאס, א מעטריקע אדער אנ'אנדער דאקומענט. א שול־צייגניש. האנדווערקער דארפען אויך צושטעלען א צעך־צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

א מעמאריאל

וועגען זונטאג-רוה און ארלויב פאר הויז=דינערשאפט

(2) דער פראפעסיאנעלער פעראיין פון הויז־דינערשאפט האט איבערגעשיקט צום ארבייטס־מיניסטער א מעמאריאל וועגען רעגולירען זייערע ארבייטס־בעדינגונגען. די מחברים פונ'ם מעמאריאל הייזען אן, אז די הויז־דינערשאפט געניסט נישט פון זונטאג־רוה, ארלויב א.א.וו. און בעטען ארויסגעבען א געזעץ, וואס זאל רעגולירען די פראגע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט=דיזשורען

(2) דאנצעראוו (זגערזשער 57), גראשקאווסקי (11. דיסטאפאד 17), גארפיין (פילסודסקי 54), בארטאשעווסקי (פיעטריקאווער 164), רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 26), שימאנסקי (פשענדזעלניאנא 75).

ייד. ארטיסטן־פאריין אין פוילן
דירעקטאריאט
פון די פאראייניגטע־טעאטערן

בעטייליגט. דיר. פאר לאדז: שטאקפעדער. לייטער: א. בעטמאן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער

בילעטער

אין ווייסען זאל

מאנטייפעל זאכאדניא 43

„ארט"

קינסטל. לייטער:

משה בראדערזאן.

היינט, דאנערשטאג צוליב דער גענעראל־פראבע פון דער פרעמיערע „אויפ'ן הימעל א יריד" ווערט נישט געשפילט.

מארגען פרייטאג 2 פארשטעלונגען

7.45 און 9.45 אוונט

פייערליכע פרעמיערע

פון יובילעאום=פראגראם № 2 (XX) א.נ.:

אויפן הימל איר"ד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאס ליד פון די מערדער, 3) אויפ'ן דארף, 4) שלום־בית, 5) גאס־שטענדעריק, 6) אויפ'ן „דעפטאק", 7) אויפ': וועג קיין בית־לחם, 8) נאך האלבע נאכט, 9) „לאומערדאקעס", 10) ביים סאמאוואר, 11) מאנאלאג, 12) הערבסט־טאנגא, 13) יודישע ראפסאדיע, 14) אויפ'ן הימעל א יריד.

אנסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל־גירל, מ. דזשלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב רייכגראס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, ל. נארעלמאן, שום גאן, מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן און פאלקס־מאטיוען!

דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער,

מוזיק־לייטער — ה. רובין, רעזש — דזשיגאן, שומאכער. ליכט־אינספעקטאר — מ. קאן, ליכט־עפעקטען — יעראז.

שבת — 3 פארשטעלונגען:

4 א זייגער נאכמ., 7.45 און 9.45 אין אוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום־טובים א גאנצען טאג

בעגריסונג פאר יעקב ראזענהיים

צוליב דעם 60־יעהריגען יובילעאום פון פּרעזידענט פון דער װעלטליכע „אגודה" האט יעק. פרידענזאָן געכטען טעלעפאניש זיך פערבונדען מיט בערלין און בעגריסט דעם יובילאר אין נאמען פון די בית־יעקב־שולען און דער צענטראַלע פון בנות אגודת־ישראל.

אומגליקליך אראפגעפאלען

(ב) אויף פּיעטרקאווער 78 איז דער 52 יאהריגער יעקב שיף (בושעװינער 75) אריינגעפאלען אין קעלער, פוג'ם פאלען איז ביים אומגליקליכען געפלאצט דער חוט השדרה. די פאגאטאווי האט איהם אין א גוססדיגען צושטאנד אפגעפיהרט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

וועגען די סטאווקעס פון די קוימענקעהרער

(ב) בשעתו האט די אינדוסטריע־אפטיילונג ביים מאגיסטראט בעשטימט נייע סטאווקעס פאר די קוימענקעהרער. די הויזבעזיצער האבען אנגעגעבען א רעקורס צום וואיעוואדע, אבער האט די וואיעוואדזטווע צוגעשיקט צו די הויזבעזיצער־פעראיינען א תשובה, אז זייער רעקורס ווערט נישט בעפרידיגט, וויל לויט דער מיינונג פון דער האנדעלס־קאמער, האנדווערקער־קאמער און שטאטראט זענען די פרייזען נישט צו הויך.

שרפות

(ב) אין דער פאבריק „לאדזשער וואגניע שפּריי" (שטנקעוויטש 77) איז פון א פונק, וואס איז ארויסגעפלויגן פון רייסערייי זיך אנגעצונדען דער שטויב אויף דער מאשין און דער אפפאל. די ארבייטער האבען איינגעלאשען די שרפה נאך איידער ס'זענען אנגעקומען די פייערלעשער.

* * *

— אין דער וואוינונג פון י. שפּירא (קאפערניק 55) האבען זיך אנגעצונדען די פיראנקעס אין הויז. דאס פייער האט זיך פאר'ן אריבערגעװארפען אויף דער שטוב־איינריכטונג, די אנגעקומענע פייערלעשער האבען נאך א האלבער שעה ארבייט די שרפה איינגעלאשען.

גנבות

(2) פון מ. פייגעל'ס וואוינונג אויף פאמארסקע 35 האבען גנבים ארויסגעגנבעט וועש און קליידער אויף 1500 זל.

אויף פשענדזעלניאנע 62 אין קאלאניאל־געװעלב האבען זיך אריינגעכאפט גנבים און ארויסגעגנבעט שפייז און קאלאניאל־ארטיקלען אויף 3000 זלאטיס. די גנבים האבען די סחורה אוועקגעפיהרט אויף א רעסאָרקע, וואס האט אויף זיי געווארט פאר'ן געוועלב.

מ'האט זיי דערוויל נישט געכאפט.

* * *

נעכטען ביינאכט האבען גנבים זיך אריינגעריסען אין קאבינעט פון קינא „פאלאגיא" (פיעטריקאווער 17) און פון דארט ארויסגעגנבעט דעם קינאמאטאגראפישען אפאראט פון דער פירמע „מעטאלאר". דעם אפאראט, וואס איז ווערט 10.000 זלאטיס, האבען די גנבים פונאנדערגענומען אויף שטיקלעך און פערשוואונדען מיט איהם. דאס קינא איז שוין זייט איינינע חדשים געשלאסען.

פאליציי זוכט די גנבים.

* * *

(—) נעכטען האבען גנבים פון א פערשלאסענעם צימער אין האטעל „סאוואי" ארויסגעגנבעט א וואליזע מיט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 1000 זל.

דער געליטענער אלעקסי מעלורקאוו האט געמאלדען אין פאליציי, וועלכע זוכט די גנבים.

צו די סיים און סענאט־וואהלען

וואהל־מיטינגען פון אלג. יוד. נאציאנאל־ווירטשאפטליכען בלאק

נעכטען אווענד איז אין די זאלען פון „בית־יעקב" (צעגעלניאנע 3) פארגעקומען א גרויסער פרויען־וואהל־מיטינג פון נאציאנאל־ווירטשאפטליכען בלאק.

מיט לענגערע רעפעראטען זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה: געוו. דעפ. ל. מינצבערג, ד. ה. זילבערשטיין, דיר. י. ג. קאמיעניעצקי און די לעהרערינס: פרוי פאגעל, פרל. סאבוטקא, פרל. פויזנער און אנד.

אויך אין זאל „איירא־פעיסקי" (זגערזשער 17) איז נעכטען אווענד פארגעקומען א וואהל־מיטינג.

מיט רעפעראטען זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה: ראטמאן פישל ליבערמאן, ג. וואלמאן, רעד. א. ג. פרידענזאן, ד. באמאץ און אנד.

די סיים־וואהלען אין שפיגעל פון הומאר און סאטירע

שבת, ד. 8 ד. ה. ארדענט איין דער וואהל־קאמיטעט פון לינק־סאציאליסטישען בלאק אין „פילהארמאניע" אן אריגינעלע רעווי־פארשטעלונג פון הומאר און סאטירע. אויף דידאזיגע פארשטעלונגען װעלען געוויזען ווערען בילדלעך פון הויזאגיטאציע, וואהל־שדוכים, שטיוועל־פוצער, מה־יפית־זאגער א. ז. וו.

פאר די פארשטעלונגען ווערען ווענען די וואהלען צום סיים ארויסטרעטען פארשטעהער פון לינק־סאציאליסטישען בלאק.

בריף אין רעדאקציע.

ג' רעדאקציע!

אין נעכטיגען נומער פון אייער צייטונג האט זיך בעוויזען א בעריכט פון דעם לעצטען מיטינג פון „בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען" ווי צווישען די אויסגערעכענטע רעדנער דערמאנט איר אויך דעם נאמען פון אונזער חבר ציטרינאווסקי.

מ־ר שטעלען פעסט, דאס ח' ציטרינאווסקי איז ארויסגעטרעטען אין אונזער נאמען, אלס אפאנענט געגען בלאק און גערופען צו שטימען פאר דעם יודישען ארבייטער־וואהל־קאמיטעט „פועלי־ציון" ליסטע 6.

פאר דעם אפדריקען די פעסטשטעלונג דאנקען מיר אייך.

יוד. ארב. וואהל־קאמיטעט
„פועלי־ציון" און לאדז.

2 חנוכת־הבית־פייערונגען

מיט'ן אנטייל פון הויכגעשטעלטע געסט

(ב) נעכטען בייטאג איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פונ'ם נייעם בנין פון דער קראנקען־קאסע אויף לאגעווניצקא. דער ארבייטס־מיניסטער פריסטאר איז צו דער פייערונג נישט געקומען, געקומען איז דער וויצע־מיניסטער, דר. הוביצקי, דירעקטאר פון געזונדהייטס־דעפארטאמענט, דר. גראבאווסקי און די לאדזשער פירערטעטער פון דער אדמיניסטראטיווער מיליטערישער און קאמונאלער מאכט: וואיעוואדע יאשטשאלט, גענעראל מאלאכאווסקי סטאראסטא וזשעווסקי, פרעזעס פון שטאטראט האלצגרעבער, שטאט־פרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע־פרעזידענט ראפאלסקי א. אנד.

נאכדעם ווי בישוף טימענעצקי האט מתפלל געווען, האט ער געהאלטען א רעדע, גאכ'ן בישוף האט געהאלטען א רעדע דער קאמיסאר פון דער קראנקען־קאסע לאפושאנסקי, און נאכדעם זענען די געסט אוועק בעטראכטען די נייע איינאָרדנונגען פון דער פייערליכער געביידע, וואס איז אויסגעבויט געווארען לויט'ן פלאן פון אינזשעניער ארכיטעקט שערעשעווסקי.

מיט א בעזונדער פייערלעכקייט זענען אויסגעענדיגט און איינגעארדנט די קימפעטאריע־קליניק אויף 55 בעטען, רענטגעניסטישער קאבינעט, הידראטעראפּיע.

נאכמיטאג איז אויף נייע פאבּיאַניצקא פארגעקומען די פייערונג און די נייע הייזער, וואס ווערען געבויט דורכ'ן פערזיכערונגס־אנשטאלט פאר גייסטיגע ארבייטער. איין בלאק הייזער ווערט געבויט פאר פיזישע ארבייטער, דער אנדערער וואס טראגט דעם נאמען פון מארשאל פילסודסקי — פאר גייסטיגע.

ס'איז פארגעלייענט געווארען דער אקט, וועלכער איז פערמויערט געווארען און נאכדעם זענען געהאלטען געווארען געלעגענהייטס־רעדעס.

נאך דער פייערונג איז דער וויצע־מיניסטער הוביצקי אפגעפאהרען צום קאמיסאר פון דער קראנקען־קאסע און אין אווענד אפגעפאהרען קיין ווארשא.

צוויי מיידלעך זענ'ן בעפאלען

און בערויבט געווארען

(ב) אויף דער גאס פון 11 ליסטאפאד 86 געפינט זיך א וואורשט־געשעפט פון מאצקעלא. אין זיין פיליע, אויף ציגעל־גאס 64 רינט, אלס פערקויפערין, די 22 יאהריגע אנא קענדזשיא, רינגסטאג אין אווענד איז קענדזשיא אוועק אהיים מיט'ן געמענדיג די טאג־קאסע 580 זל.

אונטערוועגס האט קענדזשיא מיט איהר געהילפען סטאראוויטש אפגעטראגען אויף קילינסקא 37 ביי זייערע א קליענטקע, איינצוקאסירען א חוב, ווען זיי זענען נעגאנגען צוריק, זענען די מיידלעך אין טויער אויף קילינסקא 37 בעפאלען געווארען דורך 2 אומבעקאנטע, איינער פון זיי האט קענדזשאן דערלאנגט מיט א שווערער זאך איבערן קאפ, און ווען זי איז געפאלען א פערהלשטע, האט ער ארויסגעריסען ביי איהר דאס פעקעלע מיט'ן געלד און ביידע זענען אנטלאפען.

סטאראוויטש האט אנגעהויבען שרייען, און אויף איהר געשריי זענען אנגעלאפען שכנים און פערבייגעהער. קענדזשא האט מען אריינגעטראגען אין פערעלמאנס אפטייק, וואו מ'האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף. ס'איז אנגעקומען דער אויבערקאמיסאר ווייער, וועלכער האט באלד פארגענומען אן אויספארשונג, ס'זענען ארעסטירט געווארען 5 פערזאן אלס פערדעכטיגע אינ'ם אנפאל.

מוטער און טעכטערל

איבערגעפאהרען דורך א דראשקע

(2) אויף רוג ספארנא און בזשעזשינסקא איז די 6־יאהריגע יאדוויגא קלים ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פון א דראשקע. ווען די מוטער פונ'ם קינד האט זיך געווארפען זי ראטעווען, איז זי אליין אויך איבערגעפאהרען געווארען דורך דער דראשקע. דער דראשקאזש איז אנטלאפען, אבער אין א שעה ארום האט איהם די פאליציי געכאפט. ער הייסט פראנטשישעק יוזשוויאק (מארישינסקא 11).

ביי דער מוטער און קינד זענען צובראכע די הענט. פאגאטאוויע האט זיי ערטיילט הילף.

אויטאבוס קאטאסטראפע הינטער פאדעמביצע

אויטאבוס צושמעטערט.—7 פאסאזשירען פערוואונדעט

(ב) נעכטען אין רערפריה, ארום 6 א זייגער איז אויף דעם שאסיי זשגאב—טושין פארגעקומען אן אויטאבוס־קאטאסטראפע.

פון פשערבארוש קיין לאדז גערט יעדען טאג דער אויטאבוס 72031. ל. ק., וועלכען ס'פיהרט דער שאפער וולאדיסלאוו סטאפורסקי. נעכטען אין דערפריה, בעת דער אויטאבוס מיט 11 פאסאזשירען איז געפאהרען, איז דער שאפער איינגעשלאפען, און דער אויטאבוס איז צושמעטערט געווארען און האט צוגעדריקט אלע פאסאזשירען.

צופעליג איז פערבייגעפאהרען א פאליציי־פאטרול. וועלכער האט זיך געלאזט ראטעווען די פאסאזשירען. 7 פון זיי זענען פערוואונדעט געווארען און זיי האט ערטיילט די ערשטע הילף א דאקטאר פון זשגאוו. 2 פון די פאסאזשירען יצחק קאהן און משה גרינשפאן האט מען אפגעפיהרט אין שפיטאל. דערשאפער איז ארעסטירט און אפגעפיהרט געווארען אין טורמע אויף קאפערניק־גאס.

ראדיא־פראגראם

דאנערשטאג, ד. 6 נאוועמבער

11.58 צייט־סיגנאל פון ווארשא און הײנאל פון מאריאצקען טורעם אין קראקא. 12.05 טאג־פראגראם, קינא־ און טעאטער־רעפערטואר. 12.10 פארלעזונג. 12.36 שול־קאנצערט פון ווארש. פילהארמאניע. 15.35 קאמוניקאט פון ליגע פאר לופט־פערטיידיגונג. 15.50 רעגירונגס־פארלעזונג. 16.15 גראמאפאן־פליטען. 17.15 פארלעזונג. 17.45 קאנצערט פון סקאנדינאווישער מוזיק. 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאמוניקאט פון דער לאדזשער האנדעלס־קאמער, פראגראם אויף מארגען. 19.25 ספארט־קאמוניקאט. 19.35 ראדיא־זשורנאל. 19.55 גראמאפאן־פליטען. 20.00 פעליעטאן. 20.15 ראדיא טעכנישער שמועס. 20.30 קאנצערט פון לייכטער מוזיק. 21.30 אודיציע פון ווילנא. 22.15 געזאנג קאנצערט. 22.35 קאמוניקאטען, טאנץ־מוזיק.

מעלדונג

אכטונג וועהלער פון דער ליסטע 18!

סימפאטיקער, וועלכע ווילען דינען פאר אונזער נצחון אקטיוו און פיהלען זיך בכח צו זיין אונזערע פערטרויאונגס־מענער אין טאג פון די וואהלען אין די וואהל־אבוואָרען, ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין סעקרעטאריאט פון הויפט־וואהל ביורא נארוטאוויטשא 11 אין משך פון דער וואה

וואהל־קאמיטעט פון אלג. יודיש־נאציאנאל־ווירטשאפטליכען בלאק.

די לאדזער יודישע באנדיטען

6) וועלכע מען האט די טעג געכאפט אין לעמבערג

די געצייכנטע קארטען

דער „ענגלענדער" האט געשניטען דאס נייע „פערשעל" און ווייטער געשפּילט, דאס גליק האט זיך אבער פון איהם אפגעטון, אזוי ווי עמיצער וואלט עס איבערגעדרעהט מיט דער האנד, דער „ענגלענדער" האט אנגעהויבען כסדר צו פערשפּילען און דאס געלד האט צוריק אנגעהויבען איבערצוגעהען צו „קאפשלאקן" און „פראגיא נאז". די „קיביצערס" האבען זיך איינער דעם אנדערען אנגעקוקט, בישט אנדערש ווי דער „ענגלענדער" האט געשפּילט מיט „געצייכנטע" קארטען און דעריבער געוואונען, מיט'ן מאמענט, ווען מ'האט געמוישט דאס „תהלימל" האט ער צוריק אנגעהויבען צו פערשפּילען.

זעהט אויס, אז דער „ענגלענדער" האט פערשטאנען, אז מען איז איהם חושד, אז ער האט געשפּילט מיט געצייכנטע קארטען, ווייל ער האט געשמייכעלט און אלץ געקוקט אויף די אנוועזענדע. אין א געוויסען מאמענט האט דער „ענגלענדער" גענומען די קארטען אין דער האנד אריין, זיך ארויפגעשטעלט אויף א שטוהל און אדורכגעקוקט דורך זיי ביים שיין פון עלעקטרישען ליכט. ער האט איבערגעקוקט יעדע קארט בעזונדער און צום סוף זיך שטארק צולאכט און גזאגט:

— ביזט א מייסטער „קאפשלאק" האסט גוט בעארבייט דאס עסק. און כדי אלע זאלען פערשטעהען וועגען וואס דא האנדעלט זיך, האט „קאפשלאק" זיך געהייסען אריינברענגען א נייע טאליע קארטען (שוין נישט דורך מענדעלען) און דאן האט ער זיך געווענדעט צו די אנוועזענדע.

— כ'וועל אייך ווייזען, ווי אזוי „קאפשלאק" איז מיך געגאנגען „בארען" (אפנארען) און מיט מיר „לאבערן" (שפּילען) מיט „געצייכנטע קוויטלעך".

„קאפשלאק" האט זיך געהייסען דערלאנגען א טעפעל מיט הייס וואסער, פון וועלכען ס'האט געשלאגען א פארע, דאן האט ער געהאלטען די נייע טאליע קארטען איבער דער פארע און דער באנדעראל האט אנגעהויבען לאנגזאם זיך אראפצובעהמען אהן דעם, אז ער זאל בעשעדיגט ווערען, דאס זעלבע איז אויך געווען מיט'ן פאפיר, מיט וועלכען די קארטען זענען געווען ארומגענומען.

דער „ענגלענדער" האט ארויסגענומען די נייע קארטען, האט זיי געהאלטען פאר'ן עלעקטרישען לעמפּעל און זיך געווענדעט צו די אנוועזענדע:

— איהר זעהט, די קארטען זענען גאנצע קיין שום לעכעלע איז אין די קארטען נישט פערהאן, אבער אין די קארטען, וואס „קאפשלאק" האט געהייסען אריינברענגען דורך מענדעלען זענען פערהאן פיל קליינע לעכעלעך, וועלכע זענען געמאכט געווארען דורך „קאפשלאקן" אליין און דעריבער האט ער צוריק אנגעהויבען צו געווינען ביי מיר, ווייל ער האט געקענט די קארטען.

די ענטדעקונג פון „ענגלענדער" איז געווען אן אמת'ע סענסאציע, די אויפרעגונג אין דער מלינה איז געווארען זעהר שטארק און מ'האט זיך געסודלט, וואס צו טון מיט „קאפשלאקן", וועלכער האט אויף אזא אופן געוואלט בעשווינדלען א גאסט.

ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די גאנצע מעשה מיט ארויסשיקען מענדעלען נאך א נייע טאליע קארטען איז פון „קאפשלאקס" זייט געווען גאר אן אנשטעל, „קאפשלאק" האט זיך גערעכענט דערמיט, אז ער וועט פערשפּילען ביי דעם „ענגלענדער" אבער ער האט געוואלט האבען די אמביציע און בעוויזען דער גאנצער אונטערוועלט, אז ער וועט בעזיגען דעם פענאמענאלען שפּילער. דעריבער האט ער טאקע געמאכט, אזוי ווי דער „ענגלענדער" האט געוויזען, ער האט אראפגענומען דעם באנדעראל פון נייע קארטען, זיך מיט א דין שפּיקעלע געצייכענט די קארטען און דאן זיי צוריק פערקלעפּט. די געצייכענטע קארטען האט געהאט אין טאש דער קליינער מענדעלע, „קאפשלאקס" האנדשותף און ווען ער איז ארויס נאך נייע קארטען, איז ער אין ערגעץ נישט געגאנגען, נאר פערזוימט א ביסעל אין גאס און דאן אריינגעברענגט די קארטען, וועלכע ער האט געהאט אנגעגרייט אין טאש.

אין דער צייט, ווען אין דער „מלינה" איז, צוליב דער האנדלונג פון „קאפשלאקן", געווארען א שטארקער טומעל, איז דער „ענגלענדער" געבליבען אינגאנצען רוהיג, און געזאגט:

— „באסטא", איך שפּיל נישט מעהר, אבער איך מוז צוריקבעקומען דאס געלד, וואס איך האב פערשפּילט דורך דער צייט, ווען מיר „לאבערן" מיט געצייכנטע קארטען.

דער ענגלענדער האט אויסגערעכענט, וויפיל דאס מאכט אויס, און געהייסען זיך גלייך דערלאנגען דאס געלד.

„קאפשלאק" האט פראטעסטירט און זיך נישט געריהרט פון ארט. דאס האבען שוין די „יונגלעך" נישט געקענט צוזעהען און מ'האט אויסגעטון די מאריגארקעס, פערקאטשעט די ארבעל און ס'האט זיך אויסגעדוכט, אז ס'ענטשטעהט א גרויס געשלעג. דער „ענגלענדער" האט נישט געפרובט קיינעם צו בערוהיגען, און וואלט געווען צופרידען, אויב „קאפשלאק" וואלט בעקומען צוקלאפּט די ביינער...

דער בעל הבית פון דער מלינה „דרויבע" האט זיך אבער אריינגעמישט אין עסק און דערצעהלט, אז אויפ'ן רוג שטעהען „מענטשען" און אלע קענען „פערשיט" געהען. ער האט דעריבער פארגעלעגט א „דין תורה".

דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען, אבער מיט א תנאי פון „ענגלענדער", אז צו דער „דין־תורה" זאלען א חוץ „קאפשלאקן" אויך צוגעצויגען ווערען „פראגיע נאז" און דער קליינער מענדעלע, וועלכע דער ענגלענדער האט געהאלטען פאר שותפים צו דער גאנצער אפערע.

אין דעם מאמענט האבען זיך געשאפען אין דער מלינה 2 פיינדליכע לאגערס: פון איין זייט „קאפשלאק", „פראגיע נאז", דער קליינער מענדעלע און נאך א יונג יאטעל, וועלכער איז געווען אין דינסט ביי „קאפשלאק" און פון דער אנדערער זייט, די גאנצע חברותא מיט'ן ענגלענדער בראש, ס'האט זיך גאר געהאנדעלט וועגען דעם, ווער ס'זאל זיין דער בורר, ווען אנצופערטרויען די „דין־תורה".

(פארטזעצונג קומט)

ווי האַלט עס מיט איינאָרדנען יוד. אַרבייטער ביי לאַנדווירטשאַפט אין פראַנקרייך?

דער אימיגראַנטען־שוץ קאָמיטעט אין פּאַריז האָט פערעפענטליכט פאָלגענדע ערקלערונג:

מען דאַרף נישט פערגעסען, אַז די ווערבירונג פון לאַנדווירטשאַפטליכע אַרבייטער פאַר פראַנקרייך (נישט־יודען) ווערט געמאַכט דורך אַ מעכטיגער פראַנצויזישער פּריוואַטער אונטערנעהמונג, וועלכע דיספּאָנירט מיט קאָלאָסאַלע פינאַנציעלע און טעכנישע מיטלען. די דאָזיגע אונטערנעהמונג האָט אין פראַנקרייך אַ קאָלאָסאַלען אַפּאַראַט מיט צווייגען איבער'ן גאַנצען לאַנד און אַזוי יאַרום גיט זיך איהר איין צו שטעהן אין בעציהונג מיט פראַנצויזישע לאַנדווירטען אַפילו אין די פערוואָרפענסטע ווינקלען פון פראַנקרייך. עס איז נישט קיין חידוש דעריבער, וואָס אָט דער אַפּאַראַט דיספּאָנירט מיט אַ גרויסער צאָהל לאַנדווירטשאַפטליכע קאָנטראַקטען, וועלכע ווערען אין פּוילען אויסגענוצט דורך דעם פּוילישען מלוכה־אַמט, זעלבסטפערשטענדליך, פאַר נישט יודישע אַרבייטער.

עס איז יעדען קלאָהר, אַז אונזער קאָמיטעט, וועלכער איז נישט אַ פּריוואַטע, נאָר אַ געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע, און וועמענס טעכנישע און פינאַנציעלע מיטלען זענען פון תמיד אָן געווען זעהר בעשיידענע, האָט נישט געקענט, ענטוויקלען אין פראַנקרייך קיין ברייטע אַקציע פון שאַפען לאַנדווירטשאַפטליכע קאָנטראַקטען פאַר יודישע לאַנד־אַרבייטער, דערביי מוז מען נאָך צוגעבען, אַז דאָס זוכען קאָנטראַקטען פאַר יודישע לאַנד־אַרבייטער איז נאָך פיל שווערער און קאָסטבאַרער ווי דאָס זוכען קאָנטראַקטען פאַר נישט יודישע אַרבייטער; בעהמענדיג אין אַכט די ספּעציפישע אייגענשאַפטען פון אונזערע קאַנדידאַטען, זייערע פאָדערונגען און אויסזיכטען אויף דער צוקונפטיגער איינאָרדנונג אין דער אַגרי־קולטור. מען מוז פאַר זיי זוכען ספּעציעלע פלענער מיט אויסוואַהל פון געוויסע געגענדען, פון געוויסע פאָרמען פון לאַנד־ווירטשאַפט און האָבענדיג אַפילו אין זיך פערשידענע אינדיווידועלע מאָמענטען, וואָס קומען בכלל נישט אין בעטראַכט פאַר נישט־יודישע לאַנד־אַרבייטער.

די נויטווענדיגקייט פון אַ ספּעציעלען אויסוואַהל פון אַרבייטס־פלעצער פאַר אונזערע קאַנדידאַטען איז אגב איינע פון די הויפּט־סיבות פאַרוואָס מיר קענען נישט אויסנוצען דעם אַפּאַראַט פון דער פראַנצויזישער פּריוואַטער אונטערנעהמונג, וועלכע וואָלט אפשר נישט אָפּגעזאָגט צו שטעלען אין אונזער רשות אַ געוויסע צאָהל קאָנטראַקטען.

טראָץ דעם, ווי געזאָגט, איז די אַקציע פון בעזאָרגען קאָנטראַקטען אַ לאַנגזאַמע און פערבונדען מיט גרויסע הוצאות, האָט מען געקענט האָפען, אַז איהר טעמפּאָ וועט וואָס ווייטער ווערען אַלץ שנעלער און אַז מיט דער צייט וועט מען קענען רעכטצייטיג בעפרידיגען די בעדערפענישען פון אַלע יודישע לאַנד־אַרבייטער אין פּוילען און אין אַנדערע עמיגראַציע לענדער, וואָס ווילען עמיגרירען קיין פראַנקרייך. (עס איז כדאי אָנצוּווייזען, אַז די צאָהל קאָנטראַקטען אין 1929 איז געווען מיט פופציג פּראָצענט העכער ווי אין 1928 און, אַז אין דעם ערשטען סעמעסטער 1930 האָט זיך די צאָהל קאָנטראַקטען אויך פערגרעסערט מיט 50 פּראָצענט לגבי דער צאָהל קאָנטראַקטען אין בעטרעפענדען סעמעסטער פון 1929.) די לעצטע צייט אָבער, מוז מען זיך לײדער רעכענען מיט אַ רייה פאַקטען, וועלכע מאַכען נאָך שווערער ווי פריהער רעכטצייטיג צו בעזאָרגען די פערערעגיסטרירטע אין פּוילען קאַנדידאַטען מיט קאָנטראַקטען.

די הויפּט שוועריגקייטען קומען דערפון, וואָס די פינאַנציעלע לאַגע פון קאָמיטעט איז געוואָרען נאָך ערגער ווי פריהער, אַ דאַנק דעם וואָס די צענטראַלע „היקעם" האָט אונז רעדוצירט איהר סובסידיע אויף העלפט און אַזוי אַרום איז איצט נישט מעגליך צו ווידמען דער לאַנדווירטשאַפטליכער אַקציע די נויטיגע אויפמערקזאַמקייט און הוצאות, וועלכע זי פאָדערט.

מען דאַרף אויך צוגעבען, אַז אַ געוויסע צאָהל פון פראַנצויזישע לאַנדווירטען זענען לײדער פערלוירען פאַר אונזער אַקציע, ווייל די יודישע אַרבייטער, וועלכע מיר האָבען בײזײ איינגעאָרדנעט האָבען פערלאָזט דאָס דאָרף און זענען אַריבערגעגאַנגען אין שטאָט.

און נאָך אַ דאָקומענט, וואָס דאַרף ווי געהעריג אָפּגעשאַצט ווערען איז דאָס, וואָס אַ געוויסע צאָהל קאָנטראַקטען ווערען אויסגענוצט פון יודישע לאַנד־אַרבייטער, וואָס אַרבייטען אין פראַנקרייך פאַר זייערע קרובים און פריינד אין פּוילען, און אָט די קאָנטראַקטען זענען פערערעגיסטרירט אין ד' יאָפּטיילונגען פון „יעאַס". זעלבסטפערשטענדליך, איז דער עצם פאַקט, וואָס אונזערע לאַנד־אַרבייטער בעקומען אַליין קאָנטראַקטען ביי זייערע ווירטען אויף אַראָפּצוברענגען זייערע אייגענע, זעהר אַ פּאָזיטיווער, ווייל דאָס ווייזט, אַז זיי האָבען זיך קונה שם געווען אַלס גוטע אַרבייטער און אין תוך, איז דאָך בכלל די פאַמיליען־עמיגראַציע די געזונדסטע און סטאַבילסטע. דער דאָזיגער פּאָזיטיווער פאַקט ברענגט אָבער אין אַ געוויסער מאָס שאָדען די קאַנדידאַטען אין פּוילען, וועלכע האָבען נאָך נישט אין דער פראַנצויזישער אַגריקולטור קיין קרובים או [פריינד, וועלכע זאָלען פאַר ז ייזאָרגען.

ווי עס איז צו זעהען, איז ווייט נישט אַזוי לייכט ווי דאָס שטעלען זיך פאָר די מחברים פון בריף צו בעקומען, בעזונדערס איצט, אין פראַנקרייך לאַנדווירטשאַפטליכע קאָנטראַקטען פאַר יודישע אַרבייטער. דער קאָמיטעט קען דעריבער נישט בעהמען אויף זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם לאַנגזאַמען טעמפּאָ מיט וועלכער די אַקציע ווערט געפיהרט און קען נאָר אויסדריקען זיין וואונש, אַז מיט דער הילף פון די פעראייניגטע יודישע געזעלשאַפטליכע כוחות זאָל זיך איהם איינגעבען אין דער נעכסטער צוקונפט די אַקציע אַוועקצושטעלען אויף דער געהעריגער הויך, וואָס זי פערדינט.

שרעקליכע פּייניגונגען, מיט וועלכע אמעריק. דעטעקטיווס צווינגען די אַרעסטירטע זיך מודה צו זיין

א געוויסער לאַווין דעקט אויף אין זיין בוך שוידערליכע סודות וועגען די פּייניגונגען, וואָס ווערען אָנגעווענדעט אין ניו־יאָרקער פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט געגען אַרעסטירטע עקשנים. ער בעשרייבט פאַלען פון פּייניגונגען און אינקוויזיציע, פון וועלכע ממש די האָר שטעלען זיך קאַפּויר.

ער דערצעהלט וועגען אַן'אַרעסטאַנט אַ יונגען שטאַרקען פּאָליאַק, פון וועמען די דעטעקטיווס האָבען געזוכט אַרויסצוקריגען אַ ווידוי, אַז ער האָט דערשלאָגען אויף טויט אַ יונגענמאַן, אַ טאָג נאָך זיין חתונה, ווען אַלע אַנדערע מיטלען האָבען נישט געהאָלפען האָבען די דעטעקטיווס צוגעבונדען דעם אַרעסטאַנט צו אַ דענטיסט'ס שטוהל און געהייסען אַ דענטיסט אויסלעכערען אַ געזונטען צאָהן ביים פּאָליאַק אין מויל. דער דענטיסט האָט גענומען אַן'אַלטען שטומפּיגען עגבער און אָנגעהויבען לאַנגזאַם סקלאַדנע לעכערען אין דעם געזונטען צאָהן, דרעהענדיג דעם עגבער אַהין און אַהער, ביז דער עגבער האָט דורכגעלעכערט דעם צאָהן ביז צום נערוו.

דער געפּייניגטער פּאָליאַק האָט גערעוועט מיט ווילדע קולות, זיך געוואָרפען און געשליידערט זיך אין די שרעקליכסטע יסורים. טייכען שוויס האָבען זיך פון איהם געגאָסען. אָבער זיך מודה זיין האָט ער נישט געוואָלט. דער דעטעקטיוו וואָס איז געווען פעראַנטוואָרטליך פאַר'ן אַרעסטאַנט, האָט זיך אביסעל דערשראָקען, ווען ער האָט געזעהען, ווי דער געפּייניגטער וואַרפט זיך אין די שרעקליכסטע קאָנוואולסיעס, ער איז געווען זיכער, אַז דער דענטיסט האָט דעם צאָהן דורכגעלעכערט נישט נאָר דעם צאָהן נאָר די גאַנצע יאַסלע. און ער האָט אַ פרעג געטהון דעם דענטיסט אויב ער וועט אין דעם צאָהן קענען אַריינזעצען אַ „פּלאָמבע", אַז מען זאָל נישט דערקענען אַז די לאָך אין צאָהן איז אַ געמאַכטע, ווען דער דענטיסט האָט געענטפערט, אַז ער קען, האָט דער דעטעקטיוו אַ געשריי געטהון: „דרעה ווייטער! לעכער איהם דורך יעדען צאָהן אין מויל!"

ווען דער פּאָליאַק האָט דאָס דערהערט, האָט ער ערקלעהרט, אַז איידער צו פערלירען אַלע צייהן פון מויל, וועט ער זיך בעסער מודה זיין, און ער האָט זיך מודה געווען.

נאָך אַ שרעקליכערן, ברוטאַלערן פאַל פון אינקוויזיציע דערצעהלט לאַווין אין פאָלגענדער פּאַסירונג:

דעם 30־טען יאַנואַר, 1926, זענען צוויי פּאָליסלייט געשאָסען געוואָרען דורך דריי באַנדיטען. דער אַרעסטירטער חברה־מאַן איז געווען אַן'18־יאָהריגער ריז מיט א רויטער ווילדער טשופּרינע, און מיט אַ פּאַר מעכטיגע פּלייצעס. ער האָט געוואויגען איבער צוויי הונדערט פונט. איידער דער יונג איז געכאַפּט געוואָרען, האָבען די דעטעקטיווס וואָס האָבען זיך נאָך איהם געיאָגט, אויף איהם אויסגעשאָסען אַ טוץ קוילען, אָבער קיין איין קויל האָט איהם נישט געטראָפען. בלויז דער מיליטערישער מאַנטעל, וואָס ער האָט געטראָגען, איז געווען פון די קוילען דורכגעלעכערט ווי אַ שטיק שווייצער קעז.

די דעטעקטיווס האָבען דעם בחור מיט מערדערליכע פּעטש און סטוסאַקעס געזוכט צו איבערצייגען, אַז עס איז געזונטער פאַר איהם נישט צו זיין קיין „חכם" נאָר צו דערצעהלען, ווער עס זענען די אַנדערע, וואָס האָבען צוזאַמען מיט איהם געשאָסען די צוויי פּאָליסלייט.

רויאַר האָט געשוויגען. די דעטעקטיווס האָבען איהם אָנגעכאַפּט פאַר די רויטע האָר און געזעצט מיט זיין קאָפּ אין וואַנד אַריין, אָדער זיי האָבען איהם אַוועקגעלעגט און געהאַקט מיט זיין קאָפּ אין דער האַרטער פּאָדלאָגע.

דער בחור האָט געשוויגען. די דעטעקטיווס האָבען איהם אָנגעהויבען מיט די הענד און פיס בריקען אין בויך און נאָך נידעריגער...

אָבער דער בחור איז אַלץ געבליבען שטום, קיין פּיפּס האָט ער נישט געטהון.

צוויי שטונדען נאָכאַנאַנד זענען אַלע צעהן מינוט אַן'אַנדער פּאָר דעטעקטיווס אַריינגעגאַנגען אין דער „אינקוויזיציע־קאַמער" וואו מען האָט דעם יונג געמאַטערט.

יעדער דעטעקטיוו איז, נאָך אַ צעהן מינוטען „שווערע אַרבייט" אַרויסגעקומען מיט דעמזעלבען ענטפער: „מיר קענען גאָרנישט אַרויסקריגען".

בייע דעטעקטיווס זענען אַריינגעגאַנגען „פּרובען מזל". פון „אינקוויזיציע־קאַמער" האָט זיך דורך דער פערמאַכטער טיר געטראָגען דער טומפּער קלאַנג פון דאָס שטענדיגע קנאַקען און פּראַסקען און בריקען, וואָס די דעטעקטיווס האָבען אַריינגעצימבעלט אין דעם קערפּער פון דעם אַרעסטאַנט, אָבער מעהר ווי וואָיען און רעווען ווי פון אַ פערוואונדעטער חיה, האָט מען פון איהם נישט געהערט.

„ווען דער באַנדיט האָט פערלוירען דעם בעוואוסטזיין און ס'איז געוואָרען שטיל. — דערצעהלט מר. לאַווין אין זיין בוך — בין איך אַריינגעגאַנגען אין „אינקוויזיציע־קאַמער". די שטוב האָט אויסגעקוקט ווי אַ שחיטה־הויז. אַלץ וואָס איז געווען דאָרט איז געווען איינגעטונקען אין בלוט. דער צעקלאַפּטער האָט אויסגעזעהען ווי אַ צעבלוטיגטע קופּע פלייש, אָבער זיין מויל איז געבליבען פערשלאָסען. אַרויסגעבען זיינע חברים — דאָס האָט ער נאָך נישט געוואָלט טון. איך האָב זיך גאָר נישט געקענט פאָרשטעלען, אַז אַ מענשליכער קערפּער קען אויסהאַלטען אַזוי פיל פּייניגונגען.

„איינער פון די דעטעקטיווס, אַ בעזונדערס „קאַלטער מענש" איז לאַנגזאַם צוגעגאַנגען צום דעם געפּייניגטען און געזאָגט: וואַש זיך אַביסעל אַרום.

„דער יונג האָט מיט זיינע געשוואָלענע ליפּען אַ שוואַכען שמייכעל געטון. ער האָט געדענקט, ריכטיגער געזאָגט: ער האָט געהאָפט אַז די דעטעקטיווס האָבען שוין אויפגעגעבען יעדע האָפענונג פון איהם עפּעס אַרויסצוקריגען און זיי לאָזען איהם שוין צורוה. איך, אָבער, קענענדיג דעם דאָזיגען דעטעקטיוו אַלס זעהר א „שאַרפען" מענשען, האָב פערשטאַנען, אַז ער האָט שוין מן הסתם אויסגעטראַכט עפּעס אַ נייעם סאָרט אוממענשליכע מאַטערניש, וואָס ער וועט געבען צו פערזוכען דעם אַרעסטאַנט.

„און אַזוי איז טאַקע געווען, דער דעטעקטיוו האָט „איינגעלאַדען" דעם אַרעסטאַנט צו זעצען זיך אין „פּאַטער־שטוהל" וואָס האָט אַן'אָנשפּאַרעניש ביי יעדער האַנד, דער מאַן האָט זיך אַריינגעזעצט אין שטוהל און דער דעטעקטיוו האָט איהם עפּעס צוגעבונדען די הענד צו די אָנשפּאַרענישען ביי ביידע זייטען. דערנאָך האָט ער געהייסען אַן'אַנדערען דעטעקטיוו, ער זאָל אַ נעהם טון דעם אַרעסטאַנט פאַר די רויטע האָר און איהם צוריקבויגען דעם קאָפּ אויף הינטען, און ער אַליין, דער „שאַרפער" דעטעקטיוו האָט געעפענט דאָס בלוט־געווייקטע העמד און זיין האַלז און ברוסט זענען אויפגעדעקט געוואָרען.

דערנאָך האָט דער דעטעקטיוו דעם געבונדענעם דערלאַנגט מיט'ן גאַנצען כוח אַ קלאַפּ איבער דעם נאַקעטען האַלז פונקט אויפ'ן גאָרגעל. איך בין געווען זיכער, אַז דער געשלאָגענער וועט קריגען די אַפּאָפּלעקסיע. זיין גאַנצער קערפּער האָט זיך געטרייסעלט און געשוידערט און זיך אָנגעהויבען ציהען און רייסען פון די שטריק, וואָס האָבען איהם געבונדען, נישט כדי זיך אויסצורייסען פון די הענד פון זיין מלאך המות, נאָר כדי צו קריגען צוריק זיין אָטעם, וועלכען ער האָט פערלוירען. לאַנגע שטראָמען בלוט האָבען פון איהם געשפּריצט ביז אין מיטען צימער אַריין. עס האָט גענומען לאַנג איידער דער צעממית'טער האָט געקענט אָפּכאַפּען דעם אָטעם.

אָבער פונקט ווען עס האָט אויסגעוויזען, אַז דער געפּייניגטער קומט צו זיך, האָט דער דעטעקטיוו געהייסען דעם צווייטען דעטעקטיוו ווידער איהם אָנכאַפּען ביי די האָר, און איהם צוריקבויגען דעם קאָפּ אויף הינטען. און ווידער האָט איהם דער דעטעקטיוו דערלאַנגט מיט זיין גאַנצער קראַפט א רייב איבער'ן נאַקעטען גאָרגעל. דיזעלבע „קונץ" האָט ער איבערגעחזרט נאָך אַמאָל און אַ דריטען מאָל.

נאָכ'ן דריטען מאָל, ווען דער יונג האָט ווידער אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם, איז דער דעטעקטיוו צו איהם צוגעגאַנגען, און געשריען: דו קענסט שוין איצט צוגעבען, אַז דו ביזט א געשלאָגענער, אַ רייב אין גאָרגעל טוט וועה, אפשר נישט? איך וועל דיך שלאָגען אין גאָרגעל, אפילו ווען עס זאָל געדויערען אַ גאַנצע נאַכט. ביז דו וועסט קריגען לשון און ענטפערען אויף מיינע פראַגען.

דער פערחלשטער האָט געבעטען מ'זאָל איהם אָפּבינדען, און מיט אַן'אָפּגעשוואַכטער, קוים הערבאַרע שטימע, האָט ער דערצעהלט ווער זיינע שותפים זענען געווען און וואו זיי וואוינען.

—][][][=—

בעהערונג פון בעקאַנטע יודיש־דייטשע היסטאריקער

ראַנציג. (י. ט. א.) אין דאַנציגער „היסטאָריש־ער בונד" איז פאָרגעקומען אַ פייער לכבוד דעם 75־יעהריגען געבורטסטאָג פון בעקאַנטען יודיש־דייטשען היסטאָריקער און אַרכיוויסט אַראָהם וואַרשאַווער. אַ רייהע רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף די גרויסע וויסענשאַפטליכע לייסטונגען פון יובילאַר אין זיינע פערדינסטען פאַר'ן פּוזנאַנ־ערבוי כיז אין ... [illegible] אין דייטשלאַנד. אַראָהם וואַרשאַווער איז געבוירען אין קעמפּנא (פּוזנער קרייז) און איז געווען לייטער פון פּוזנער אַרכיוו און פיר אָפּטיילונג פון געשיכטע אין דער פּוזנער אַקאַדעמיע. אַ גרויסע רייהע וויסענשאַפטליכע אַרבייטען וועגען דער געשיכטע פון פּוזען האָט וואַרשאַווער פערעפענטליכט און איינציגע אַרבייטען וועגען דער געשיכטע פון די יודען אין פּוזנער קאַנט און דער ענטשטעהונג פון די ראַרטיגע יודישע קהלות.

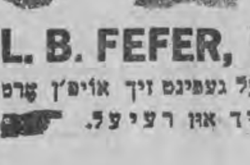

פעלץ־וואַרען

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען

נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פירמע

L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04

בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און רייעל.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

יודישער אַרטיסטען־פעראיין אין פּוילען
דירעקטאָריאַט פון די פּאַריינס־טעאַטערן

בעפולמ. דיר. פאַר לאָדז א. שטאָקפעדער
לייטער: א. בעזמאַן

גאַסטשפּילען פון דער בעריהמטער אַרטיסטקע, קינסטלערין

אננא יאַקובאָוויטש

פרייטאָג, דעם 7־טען, שבת, דעם 8־טען, 9 אַ זייגער אָוונד

פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז! פּרעמיערע

די לעצטע טענסאַציע פון אַמעריקאַנער טעאַטערס

וואָס פערלאַנגט א פרוי?

אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון שטיינבערג, בעאַרבייט און רעזשיסירט ה. יאַקובאָוויטש
הויפּטראָל „אסתר" פיהרט אויס אננא יאַקובאָוויטש.

שבת, ד. 8 נאָוו. 4 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזען פון 80 גר. אָן די זעהר אויסגענומענע פּיעסע

די משוגענע

אין 3 אַקטען פון סיגאַל, רעזשי היימאַן יאַקובאָוויטש
הויפּטראָל „מאַניטשקע" — אננא יאַקובאָוויטש

זונטאָג, דעם 9. נאָוועמבער ד. י., 9 אַ זייגער אָוונד — אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג

דער גרעסטער שלאַגער פון סעזאָן

די אייביגע מאַמע

אין 3 אַקטען פון קאַלמאַנאָוויטש.—
די הויפּט־ראָל „פרידאַ" וועט אויספיהרען אננא יאַקובאָוויטש.

מאָנטאָג, דעם 10 נאָוועמבער 9 אָוו. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן
צום 1 מאָל אין לאָדז מיט אננא יאַקובאָוויטש — י. גאָרדינ'ס אונשטערבליך ווערק אין 4 אַקטען

חאַשע די יתומה

הויפּטראָל „חאַשע" פיהרט אויס
אננא יאַקובאָוויטש

עס נעמען אָנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פלוים, ש. פלוים, ס. פּאָזנאַנסקאַ, ר. רעגינאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראָקאַרזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג, ד. לואי. מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. ... דיריגענט ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון זאַל פילהאַרמאָניע.

די סענסאציאנעלע געשיכטע מיט דער געהיימנישפולער ווילע הינטער פאריז

מען האט דארט געמאכט באמבעס און געהיימע פאליטישע דאקומענטען

מיט איניגע טעג צוריק האט אין מאַרטיפיל געפונען אויף דער נאַם אַ שווער פערוואונדעטען יונגענמאַן, מען האט איהם צוליב זיין געזונד צושטאַנד נישט געקענט פערהערען און אַפגעפיהרט איהם אין שפיטאָל. פון די פאַפּירען וואָס מען האט ביי איהם געפונען האָט מען זיך דערוואוסט, אַז ער הייסט לואיזשי קאַרטי דרייסיג יאָהר אַלט, אַ איטאַליענער פון דער שווייץ, געוואוינט האט ער אין האטעל.

אין האָטעל האָט זיך די פּאָליציי דערוואוסט, אַז קאַרטי האָט געלעבט מיט אַ געוויסער איזי־דאָרין רעזעל, אַ איטאַליענערין. קיין פיזיזישעס האָט ער נישט געהאַט. געלד פלעגט ער בעקומען פון אַנטי פאַשיסטישע און רוסישע קאָמוניסטישע אָרגאַניזאַציעס פאַר אַ געהיימניספולע אַרבייט, מסתמא פאַר פּראָפּאַגאַנדע.

א שטאב פון רעוואלוציאנערער ארגאניזאציע

דעמועלבען טאָג האָט מען דעם פאָליציי־קאָמיסאַר געמאָלדען, אַז אין דער ווילע וואס געפינט זיך אויף קע רען סען נומער 16 איז עפּיס נישט אַלץ אין אָרדנונג. עס גיסט דאָרט אַ גאַנצען טאָג וואַסער, הערמאַהגענדיג זיך, אַז קאַרטי איז געווען געוואָרען לעבען דער ווילע האָט דער קאָמיסאַר בעשלאָסען צו מאַכען דאָרט אַ רעוויזיע.

די טירען פון דער ווילע זענען געווען אָפען. אין איין צימער האָט זיך געוואַלגערט אויפ'ן דיל אַ רעוואָלווער, אומעטום זענען געווען שפּורען פון בלוט. ער האָט אויך געפונען אַ סך דאָקומענטען, פּראָקלאַמאַציעס, ביכער, אינסטרומענטען או"וו. אין דער ווילע איז הפּנים געווען אַ שטאַב פון עפּעס אַנ'אָרגאַניזאַציע. די לאָקאַטאָרען פון דער ווילע צוויי איטאַליענער פון דער שווייץ קאָמעט און קאוואַליני זענען פערשוואונדען געוואָרען.

אויפ'ן סמך פון איניגע עדות ערקלערונגען און געפונענע דאָקומענטען האָט די פּאָליציי זיך פאַר־געשטעלט אזא בילד:

אין דער ווילע האָט זיך געפונען אַ שטאַב פון אַ רעוואָלוציאָנערער אָרגאַניזאַציע. די אָרגאַניזאַציע האָט זיך דערוואוסט, אַז קאַרטי איז אַ פעררעטער און האָט בעשלאָסען אַפּצורעכענען זיך מיט איהם. דעם מאָרד האָבען אויסגעפיהרט אַדער די בעלי־בתים פון דער ווילע קאָמעט און קאוואַליני, אַדער אַנדערע פּערזאָנען מיט זייער הסכם.

ביי דער ווייטערדיגער רעוויזיע אין דער ווילע, האָט מען געפונען אין קעלער אַ אויסגעגראָבענע גרוב, אַ מין קבר, דער גאַנצער וועג פון צימער, וואו מען האָט געשאָסען ביז דעם קעלער איז געווען אויסגעלעגט מיט שטרוי, כדי דאָס בלוט זאָל נישט אַראָפּרינען אויפ'ן דיל. לעבען דעם קבר איז געלעגען אַ זעקעל צעמענט. די מערדער האָבען זיך, ווי עס ווייזט אויס גוט צוגעגרייט. זיי האָבען געוואָלט בעגראָבען זייער קרבן און פערגיסען דעם דיל מיט צעמענט, כדי צו פערווישען אַלע שפּורען.

מיט אַ נס איז קאַרטי געבליבען לעבען. איהם איז געלונגען אַרויסצורייסען זיך פון די הענד פון זיינע מערדער און יענע האָבען זיך דערשראָקען, אַז די געשרייען און שיסעריי קען אַרויסרופען אַ טו־מעל און זיי זענען אַנטלאָפען.

א נישט געלונגענער מארד

קאַרטי איז פּייטאַג געקומען צו זיך און האָט דערצעהלט דער פּאָליציי אַז אומבעקאַנטע פער־זאָנען האָבען איהם פערנאַרט אין דער ווילע און אָרגאַניזירט איבער איהם אַ מין טריבונאַל.

צוויי פון די ריכטער זענען געווען די בעלי־בתים פון דער ווילע און נאָך 2 פּערזאָנען וועל־כע ער קען נישט. די „ריכטער" האָבען איהם פאָרגעוואָרפען, אַז ער איז אַ פעררעטער. ער האָט אָנגעהויבען פּראָטעסטירען און זיי האָבען כלו־מרשט איהם אָנגעהויבען גלויבען. איינער פון זיי האָט איהם פאָרגעשלאָגען אונטערצושרייבען אַ דאַ־קומענט — און בשעת ער האָט זיך איינגעבויגען וועלענדיג אונטערשרייבען האָט זיך דערהערט אַ שאָס און קאַרטי האָט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין. ווען ער איז געקומען צו זיך, איז אין צימער שוין קיינער נישט געווען. די ריכטער האָבען אַ פּנים געמיינט, אַז ער איז טויט און זענען אַוועק גראָבען פאַר איהם דעם קבר. דאָס האָט קאַרטי אויסגענוצט און האָט זיך אַרויסגעגליטשט פון דער ווילע אויף דער גאַס.

די פּאָליציי האָט אַ גרונד צו גלויבען אַז קאַרטי דערצעהלט נישט אַלץ, וואָס ער ווייסט. ער מוז פאַר עמיצען מורא האָבען און וויל נישט אַרויס־געבען געוויסע פערזאָנען. די גאַנצע מעשה איז אַ סך מעהר קאָמפּליצירט ווי מען האָט עס לכת־חילה גערעכענט. קאַרטי פלעגט אָפט קומען אין דער ווילע (אַזוי דערצעהלען די שכנים) און פלעגט זיך דאָרט טרעפען מיט פערשידענע מענשען — וועלכע ער וויל נישט אַרויסגעבען.

* * *

אין דער ווילע האָט מען געפונען אַ שטאַרקע ראַדיאָ־סטאַציע, וועלכע פלעגט הענגען פערבינדען זיך מיט איטאַליען און אפילו מיט רוסלאַנד. מען האָט אויך געפונען פערשידענע מיליטעריש פּלענער און געהיימע דאָקומענטען. מען האָט גע־פונען אַ סך געפעלשטע פּעסער און בלאַנקען, ווי זיט קאַרטלער א. ז. וו. אַ לאַבאָראַטאָריע צו מאַכען באָמבעס. קאַרטי לייקענט שטיין און ביין. ער זאָגט, אַז ער איז בלויז צוויי מאָל געווען אין דער ווילע און האָט קיינעם דאָרט נישט געקענט חוץ די צוויי בעלי־בתים.

צווישען די געפונענע דאָקומענטען זענען אויך געפונען געוואָרען פּאַפּירען פון דעם איטאַליענער איבער וועלכע איז מיט צוויי טעג צוריק אַרעסטירט געוואָרען ביי שאו דע מאָ"ם מיט אַ באָמבע אין דער האַנט. וואָס פאַר אַ שייכות האָט ער געהאַט צו דער געהיימניספולער ווילע?

די צוויי פערשוואונדענע איטאַליענער האָט מען נישט בעוויזען צו כאַפּען. הגם מען זוכט זיי איבער גאַנץ פראַנקרייך. איינער פון זיי קאוואַליני האָט געהאַט אַ דירה אויף 27 בולוואַר פּאָרט רויאַל, אָבער דאָרט ווייסט מען פון איהם גאָרנישט. יענע אַ געליבטע אַ געוויסע סאַקאָלאָוואַ ווייסט אויך גאָרנישט. די געליבטע פון דעם אַנדערען איטאַליענער קאָמעט, אַ געוויסע מאַטילדאַ קאַמעלאַ האָט מען דערווייל נישט געפונען.

די גאַנצע אַפערע שיינט אויס צו זיין זעהר רעטועלהאַפט. קאַרטי האָט דערווייל קיין שום נייע ערקלערונגען נישט געגעבען.

אין דייטשלאנד רודערט זיך וועגען אנ'אקטיאר,

צוליב וועמען פיר פרויען זענען שוין בעגאנגען זעלבסטמארד

טאָני גיראַרדי איז נישט קיין גרויסער אַקטיאָר דערפאַר אָבער איז ער אַ געוואַלדיגער ליבהאָבער. אַזוי צום ווייניגסטען רעכענען די פרויען. א ראיה האָט איהר, אַז פיר פרויען האָבען צוליב איהם געמאַכט אַ סוף צו זייערע לעבענס. עטליכע האָבען פּרובירט בעגעהן זעלבסטמאָרד, אָבער עס איז זיי נישט געלונגען, צוויי פרויען האָבען זיך גוקאַליעטשעט אויף אַ כּוגעל צוליב זיין ליבע, און אַ רייה אַנדערע לויפען איהם נאָך אויף שריט און טריט גרייט צו אָפּפערען מיט זיך אַליין און מיט זייער געלד, אַבי צו קריגען אַביסעל ליבע פון איהם.

טאָני איז אַנ'אַקטאָר מעהר צוליב זיין טאַטענס מערקווירדיגע קאַריערע, ווי צוליב זיין אייגענעם טאַלאַנט, זיין פאָטער איז געווען דער בעריהמטער אַקטאָר אַלעקסאַנדער גיראַרדי, וועלכער איז געווען אַנ'אָרמער הענדלער און איז פּלוצ־לינג געוואָרען איינער פון די גרעסטע אַקטיאָרען, וועלכען דער קייזער אַליין פלעגט לויפען זעהן ביי יעדע געלעגענהייט, אַלעקסאַנדער גיראַרדי איז גע־ווען אַ גרויסער וויצלער. אַרום זיין שטול פלעגט שטענדיג שטעהן אַ רעדעל מענשען, וועלכע פלע־גען זיך קייכען פון געלעכטער פון זיינע וויצען. איינמאָל איז פערביינגעגאַנגען אַ טעאַטער דירעקטאָר און דערוועהענדיג וואָס עס קומט פאָר אַרום זיין שטיל, האָט ער גיראַרדין גלייך איינגאַזשירט פאַר זיין טעאַטער. גיראַרדי איז ער איז געוואָרען איי־נער פון די פּאָפּולערסטע אַקטיאָרען אין ווין.

טאָני האָט נישט דעם חן און בעזיצט נישט דעם טאַלאַנט פון זיין פאָטער, דערפאַר איז ער אָבער אַ מערקווירדיג שעהנער יונג, און דאָס וואָס איהם פעהלט אין טאַלאַנט, מאַכט ער אָפּ מיט זיין אויסזעהן. זיינע פאָרשטעלונגען זענען געפּאַקט מיט פרויען, און כאָטש ער שפּילט געוועהנליך די אונ־וויכטיגסטע ראָלע אין אַ פּיעסע, קריגט ער אָבער דעם שטאַרקסטען אַפּלאָז און די דירעקטאָרען רייסען זיך אַרום פאַר איהם.

טאָני איז געווען נאָך גאָר יונג ווען זיין פאָ־טער און מוטער זענען געשטאָרבען. זיי האָבען איהם איבערגעלאָזען אַ היבשע ירושה, און טאָני האָט זיך געלאָזען וואוילגעהן. ער האָט זיך אַזוי ווייט אַריינגעלאָזען און הולטאַיסטווע, אַז ער האָט אפילו פערנאַכלעסיגט צו שטעלען אַ מצבה פאַר זיין פאָ־טער, און דאָס האָט איהם די טעאַטער וועלט קיינ־מאָל נישט פערגעבען.

זיין ערשטען ראָמאַן האָט טאָני פערפיהרט מיט נאַהאַ שיסעל, די טאָכטער פון אַנ'עסטרייכישען שטאַל־מאַגנאַט. דער שווער האָט איהם אַריינגענו־מען אין ביזנעס. ער האָט אָבער דעם געשעפט אַזוי שלעכט געפירט, אַז אין אַ יאָהר אַרום האָט ער באַנקראָטירט, און צוזאַמען מיט'ן געשעפט האָט אויך באַנקראָטירט זיין פאַמיליע־לעבען. ער האָט זיך פערליבט אין אַ יונגער פרוי מיט'ן נאָמען סטע־פע, וועלכע האָט געהאַלטען אין קריגען אַ גט פאַ, וועלכע האָט געהאַלטען אין קריגען אַ גט אָבער איינגעשטימט צו געבען איהם אַ גט, מיט דער האָפנונג, אַז ווען ער וועט זאַרפען אַנ'אומגליק אויף סטעפאַ'ן, וועט ער צוריקקומען צו איהר. אַ יאָהר צייט האָט טאָני געלעבט גליקליך מיט סטעפאַ'ן, דאַן איז זי פּלוצלונג פערשוואונדען און איז מעהר צו איהם נישט צוריקגעקומען. מען זאָגט, אַז איהר ערשטער מאַן האָט אויפ'ן טויטען בעט זי פערשוואוירען, אַז זי זאָל נישט צוריקגעהן צו טאָני'ן, און ער האָט איהר דערפאַר איבערגעלאָזען אַ גרויסען פערמעגען.

נאַהאַ האָט געהאָפט, אַז איצט, ווען סטעפאַ איז אַוועק, וועט טאָני צוריקגעהן צו איהר, טאָני'ס האַר קאָן אָבער אַזוי געווען צובראָכען פון סטעפאַ'ס פערשווינדען, אַז ער האָט בעשלאָסען צו נעהמען נקמה פון דעם שעהנעם געשלעכט מיט דעם וואָס ער וועט ברעכען אַזוי פיל פרויען הערצער וויפיל ער וועט קענען. ווען נאַהאַ האָט דערזעהן, אַז זי קען טאָני'ן נישט צוריקקריגען, האָט זי זיך פערסמט.

טאָני איז אַוועק אויף אַ סאַנאַטאָריום אויסצו־רוהען זיך און אַזוי אויסהיילען זיין צובראָכען האַרץ. דאָרט האָט ער זיך בעקענט מיט רעזי פרייענפעלד, די טאָכטער פון אַ דיפּלאָמאַט, רעזי האָט אָבער באַלד אויסגעפונען, אַז טאָני פיהרט ליבעס מיט פיל פרויען, האָט זי גענומען און האָט איבער־געשיסען זיך אַנ'אַנדער מיט איהר מאַנ'ס ראַזיר מעסער כדי צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. מען האָט זי אָבער בעצייטענס אָפּגעראַטעוועט. דערווייל האָט זיך טאָני פערליבט אין קיטי האַבער, די גע'גט'ע פרוי פון אַ בערלינער באַנקיר. עס האָט אָבער נישט לאַנג גענומען ביז קיטי איז בעגאַנגען זעלבסט מאָרד, נאָכדעם ווי זי האָט אויסגעפונען אַז איהר טאָני פיהרט ראָמאַנען מיט אַנדערע פרויען.

צוויי וויענער אַריסטאָקראַטקעס האָבען אַזוי לאַנג קאָנקורירט צו געווינען טאָני'ס ליבע, אַז זיי האָבען געקעמפט אויף אַ דועל און איינע איז דער־הרגעט געוואָרען און די צווייטע איז פערבליבען אַ קריפּעל.

דער לעצטער קרבן פון טאָני'ס ליבעס איז געווען די שעהנע אַקטריסע קיטי, וועלכע איז געווען בעוואוסט אין פּאַריז אַלס „די שעהנע זאַל". אָבער אויך דער ראָמאַן האָט לאַנג נישט גע־דויערט. טאָני האָט זי אוועקגעוואָרפען, ווען איהם האָט זיך געדוכט, אַז ער האָט זיך פערליבט אין אַ גרעפין. די „שעהנע דאַל" האָט איהם אָבער נישט געוואָלט אָפּלאָזען. איינמאָל איז זי געקומען אין טעאַטער, און ווען ער איז אַרויסגעגאַנגען נאָך דער פאָרשטעלונג, איז זי איהם געפאַלען צו די פיס, בעטענדיג ער זאָל צוריקגעהען צו איהר. דערביי זענען געשטאַנען אַ סך פרויען, טאָני'ס פערעהרערינס, און האָבען חוזק געמאַכט פון קיטי'ן. ער האָט אָפּגעשטופּט זיין פרוי, „די שעהנע דאַל", און איז אוועקגעגאַנגען. קיטי האָט נישט געקענט אַריבערטראָגען די ערנידעריגונג און אויף מאָרגען האָט מען זי געפונען אַ פערסמ'טע אין איהר צי־מער. זי האָט איבערגעלאָזען אַ צעטעלע צו טאָני'ן, אַז זי האָט אָהן איהם נישט געקענט לעבען און אַז נאָכדעם ווי ער האָט זי אַזוי מיאוס בעליידיגט האָט זי קיין אַנ'אַנדער אויסוועג נישט געהאַט ווי נאָר צו מאַכען אַ סוף פון איהר לעבען.

DR. MED. H. LUBICZ
ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק
נעהמט ווידער אן
אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32
עמפּפאַנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאָג און יו"ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־זאַל.

היינט און פאָלגענדע טעג!
די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע!
POGANIN
אַ, דער הויפּטראָלע דער וואונדער־שעהנער און בעריהמטער
Ramon NOVARRO
דאָס וואונדערשעהנע ליבעס־ליד
„Księżyc na Tahiti" וועט זינגען
RAMON NOVARRO.
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 אַ זייגער בייטאָג.
פּאָפּולערע פּרייזען.

די פערשאלטענע ירושה

(61 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען,

מאַקס האָט אַ ברום געטון:

— און אויב איך וועל זיך אָפּזאָגען דאָס צו טון?

— וועל איך אייך דער'הרגענען, אַפּמאַן! איך שיס זעהר גוט און טרעף באַך בעסער... איך וויל אָבער נישט הרג'ענען!... דאָס, וואָס איך וויל איז אייך מאַכען פאַר אומשעדליך!.. האָט איהר געהערט, וואָס איך האָב אייך געזאָגט?

דזשעיקאָבס האָט געהאָלפען מערין אַרויס־צוקריגען זיך פון אונטער דער ווינדע.

שווער אָטעמענדיג, האָט מאָריץ ...געלומפּערט פערגומען איהר אָרט.

לעאָן האָט אַ שטופּ געטון מאַקסען אין דער פלייצע, און געצוואונגען איהם אוועקצוזעצען זיך לעבען זיין ברודער.

ער האָט זיי בעפוילען אַריינציהען טיפער די פיס, און צוגעמאַכט די שאַטקע פון דער ווינדע.

אַזוי־אַרום זענען ביידע ברודער געבליבען ניי־גען פערשפּאַרט.

— אויב איהר וועט זיך אַ פּרוב טון צו עפענען די שאַטקע, וועל איך אייך ביידע אַוועק־לייגען! — האָט לעאָן דערקלעהרט — מערי, נעהמט די לאַמפּ און שטעלט זיך לעבען דער ווינדע, כדי איך זאָל זיי קענען בעסער זעהען!..

דזשעיקאָבס, קאָנט איהר מיר טון אַ טובה?

— אדרבא, — האָט דזשעיקאָבס שנעל גע־ענטפערט — אַלץ, וואָס איהר וועט הייסען, וועל איך מאַכען!

אַ שטיינערנער באַרג איז אַרונטערגעפאַלען פון זיינע פלייצעס.

ער האָט זיך געפיהלט, ווי ער וואָלט פּלוצים אויפגעשטאַנען תחית המתים.

— גייט צוריק אַריין אין קעלער, און פון דאָרט וועט איהר אַרויף אין געוועלב. ווייטער — וועט איהר אַרויס אין גאַס, וועט איהר דאָרט טרע־פען דיזשורירען איבערגעטוענע געהיים־אַגענטען. אויב איהר וועט זיי נישט דערקענען, אָדער זיי וועלען אייך אַליין נישט פערהאַלטען, טאָ לויפט אַריין אינערגיץ נעהמט טעלעפאָנירען צו זאַוואַדזקי'ן — דאָס איז איבער אַ בעקאַנטער הויפּט־אַגענט פון אויספאָרשונגס־אַמט... זאָגט איהם, ווער איהר זענט, וואו איך בין, און וואָס מיר טון... ווייטער וועט ער שוין אַליין וויסען, וואָס ער האָט צו טון!..

— איך גיי שוין!

דזשעיקאָבס האָט זיך שנעל אָפּגעטראָגען.

מאָריץ האָט זיך איינגעקלעמט אין דער שאַטקע און אָנגעהויבען הויך צו שרייען:

— דזשעיקאָבס!.. צוריק! קעהרט זיך אום, דזשעיקאָבס!.. איך זאָג אייך צו פופציג טויזענד דאָלאַר, אויב איהר וועט מיר העלפען אַרויסצו־קריגען זיך פון דאַנען!.. הונדערט טויזענד דאָ־לאַר וועל איך אייך געבען!..

— שווייגען! — האָט לעאָן אַ געשריי געטון — ערשטענס, האָט איהר נישט אַזוי פיל געלד... צווייטענס, זענט איהר אַ פּרוטה נישט ווערט... און דריטענס, וועט איהר סיי־ווי נישט האַלטען קיין וואָרט... אַפּמאַן, — האָט ער זיך געווענדעט צו מאַקסען — איהר האָט שלעכט געזוכט... איך בין דאָך די גאַנצע צייט געווען אין גאַראַזש!..

ער האָט אויסגעשטרעקט די האַנד און צו־געצויגען צו זיך די ציטערענדיגע מיידעל:

— איך האָב געהערט דעם אויסגעשריי פון דער פריילין קאָהן, און זיך געקליבען אַראָפּצו־קריכען אין קעלער... ערשט איהר האָט זיך אַליין דאָ־אַהער מטריח געווען... איך האָב זיך פערשטעקט אונטערן אויטאָ... ווען איהר פוילט זיך נישט צו אַראָפּבויגען זיך, און אַ קוק טאָן אונטען, וואָלט איהר מיך געפּאַקט...

— איך האָב געוואוסט, אַז אין גאַראַזש איז עמיצער דאָ! — האָט מאָריץ אַ קרעכץ געטון

— גאָט מיינער!.. גאָט!.. איך האָב דאָך דיר גע־זאָגט, מאַקס... און איצט איז אַ סוף... שוין דער סוף!..

— ריכטיג! — האָט לעאָן אַ שמייכעל געטון — איצטער איז דער סוף... אַ סוף צו ביידען!

ער האָט צאַרט אַ דריק געטון מערי'ס האַנד

— ווי פיהלט איהר זיך עפּיס, טייערע?..

— איך לעאָן... איך גלויב נאָך אַלץ נישט, אַז ס'איז נישט קיין חלום... מיר ווילט זיך וויי־נען און לאַכען...

— טאָ לאַכט בעסער!

ביי לביבי האָט מאַקס אַפּמאַן צושפּאַרענדיג זיך צו דער וואַנד, געמאָסטען מיט די בליקען די פעסטקייט פון דער שיאַטקע, די ברייט פון אַדורכ־גאַנג צווישען דער ווינדע און די וואַנט פון דעם ברונען.

ער האָט אויך היגטערוויילעכץ אַ מעסט געטון די ריכטונג פון דעם רעוואָלווער אין לעאָנס האַנד.

דאָס „גוטערמאַן־הויז", האָט ער געפיהלט, האָט זיך געשטעלט אין שוץ פון זיין בעלעבאָס, און מנצח געווען.

משמעות, מאַקס אַפּמאַן האָט עס פערשטאַנען, הגם קיינער האָט זיך שפּעטער נישט דערוואוסט, וואָס ער האָט געטראַכט אין די דאָזיגע גרויזאַמע מינוטען...

(פאָרטזעצונג קומט)

קלאַנג=פילם=טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט גרויסע פרעמיערע!
דער גרעסטער קלו פון אַלע קלאַנג=פילמען!

דער דזשאז=זינגער

אין דער הויפט-ראָלע: דער גרעסטער קלאַנג-פילם-קינסטלער
AL JOLSON וועלכער וועט - זינגען - „כל נדרי"
יעדער יוד מוז זעהען דעם ריזיגען פילם!
אַנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאַג און יום-טוב 3.30 נ"מ

קויפט „MITOL"

צולאָז עס אין וואַסער, בערשט אויס דעם שמוציגען אַנצוג, און דו וועסט האָבען
א נייעם אנצוג!
איין שאַכטל „MI TOL" פאַר 1.50 זל. איז א גאַנצע כעמישע וועשעריי ביי זיך אינדערהיים.
„MITOL" פרישט אויף דעם גאַנצען שטאָף, לעבט אויף דעם פריהערדיגען אויסזעהן, בעזייטיגט אַלערליי פלעקער.
צו בעקומען איבעראַל.

א שטעפּער-געזעלען
א נייהער ווערט געזוכט פון זאָפאָרט. צו ווענדען זיך ראַקיטשינער 8 פראָנט אין געוועלב.

ס'ווערט געזוכט
א שדכן
וועלכער פערקעהרט אין בעסערע געזעלשאַפט
אַדרעס: פּאַנסקאַ 7, ביי בעסטערמאַן.

א Pe-de-מאַשין
פאַסט ניי, 100c/m ברייט, צו פערקויפן.
צו מעלדען זיך:
זשעלאַנא 53, טעל. 135-15, - בייםווירט.

דער ווינטער דערנעהנטערט זיך

בעזאָרגט אייך בעצייטענס מיט ווינטער-סחורות און ווייסע סחורות און רעשטען

אין קאַנסום=געוועלב

ביי דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור"
54 ראַקיטשינער 54
צופאַהר מיט די טראַמווייען 10 און 16
איהר בעקומט אויך דאָרט צו אומגעוועהנליך נידריגע פרייזען ספּאָרט-אנציגער, אַרבייטס=אַנציגער, דאַמען- און הערען=וועש, טיש= און בעט=וועש, וואָלענע שטאָפען, טריקאָטאַזשען, שיך, קוכען=געשיר, קאָלאָניאַל = וואַרען א.אַ.וו. א.אַ.וו.
פאַר ה"ה מלוכה- און קאָמונאַל-בעאַמטע, וואָס זענען מיטגלידער פון קאָאָפּעראַטיווען און געזעלשאַפטען, ווערט ערטיילט בעקוועהמער קרעדיט.
19123

נור אַ קורצע צייט אין לאָדז
אויף פּיעטריקאָווער 180
צום 1. מאָל אין לאָדז! די גרעסטע און רייכסטע
אַנאַטאָמישע מוזעאום
פון טשעכיש פראג איז ערעפענט פון 9 פריה ביז 9 אָוונד. גענויע פרטים אויף די אַפישען.

א קולטורעלער שדכן
פיהרט אויס שדוכים מיט גרויס ערפאָלג
לאָדז, ציגעל-גאַס 9,
פראָנט, 1 שטאָק וואוינונג 4, וויינשטאַק.

קינאָ=טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג! היינט און פאָלג. טעג!
מעכטיגע דראַמע אונטערן נאָמען:

„ווען א פרוי פערגעסט זיך"

אין די הויפט - ראָלען:
MARJA JACOBINI, F. LEDERER
געהט יוגענד — צו יוגענד. טראַגעדיע פון אַ'פלטערנדע פרוי. די יוגענד זיגט. בעקאַנטשאַפט פון א יונגען אָפיציר, אין וועלכען זי פערליבט זיך ביז שגעון. דער פילם האַלט דעם צושויער די גאַנצע צייט אין דער העכסטער שפּאַנונג.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאַנסקי.
אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים=ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט=קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ=לאַמפּ. עלעקטרישער הייל=קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאַג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
- בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. -
ווייזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוונד.

Dr. N. HALTRECHT
הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעמט אָ' פון 8 ביז 9 פריה, פון 11—3 נאָכמיטאָג און פון 8 ביז 9 אָוונד.
פּיעטריקאָווער 10
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

DR. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכטהייל-אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם ואלסט נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאָרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אוזשאָנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט=פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס,

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראַכנער עהרונג בעזאָרגען

זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען רוך, אויך פאַר הויקערס ליידענדע מיט הייל-גאָרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַך-פוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 מיטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.
ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאָס ערנעדליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנאָש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע

דאַנקזאָגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר ברוך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 טעל 177-22 פראָנט פאַר, פאַר זיין געוויסענהאַפטע פערלעגען מיר א גומענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע האָב געליטען אויף ברוך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט שוין, אז כ'קען איהם ידען אַנציגען המט עמפּפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

רעטשניצע
צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט און רענטגען - אינסטיטוט
(דיאַגנאָסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראַפּיע)
זגערזשער 17 טעל. 116-33

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאַג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

א שותף
מיט 3—4 טויזענד זל. ווערט געזוכט צו א גוט-איינגעפיהרטען סקלאַד.
א זיכערע פרנסה.
צו דערוויסען זיך:
פּיעטריקאָווער 33
אויפ'ן 2-טען הויף, פּאַרטער, פון 5—6 נאָכמיטאָג.

קליניק „SANATO"

וועכבעריז כירורגישע קליניק
אַגראַדאָוואַ 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

Dr. med. I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ - קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-53
נעמט אָן פון 10—2 נאָכמ. און פון 4—7 אָוונד

בעזאָרגט אייך אויפן ווינטער
מיט ערשטקלאַסיגע
קויהלען
(פון 15 קעריץ אָן)
אויך א גוטע סאָרט קליין=קויהלען
פאַר ווערקשטעלען און בעקערס
צוגענגליכע פרייזען. — גוטע בעדינגונגען.
קלינגט זאַפּאַרט טעל. 129-98

Dr. med. B. Robinson
פּיעטרקאָווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

DR. MED. L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12—1 און פון 4—7 אָוונד.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18·31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינגענע פּראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאַרקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע רעסטען א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.